

דער פָּרָשָׁה קְוִ依ָּאֵל

ציזאמען גענומען
פון די שמעסן פון

מוריעו הוה"ע
רבי אברהם אלימלך
בידרמן שליט"א

וַיְקַהֵל - שְׁקָלִים

י"ל ע"י
מכון 'באר האמונה'

זיך אינצושרייבען צו באקומען די גיליאן
וועכנטליך אויף אימיל אונ פאר הערות
אין הארות מעדרט איך צו:

אימיל: Mail@derparshakval.com
טלפון: 1347-871-8285

©
כל הזכויות שמורות למו"ל

אינה אלט

פרשת ויקהַל - שקלים

אשר צוה ה' לעשותות אולם - די השתרלות וואם מיר טוּהן אוֹר צוֹלִיב דעם ציווי ה' א
דורך דעם וואם מען נלייבט אין באשעפער אוֹר מען זובה צו המתקת הדינין ב
וחמלאכה היהת דים וחותר - דורך תפלה קען מען דערגענטערן די טובה ה
רחמנא ליבא בעי - דאָוועגען מיט הארץ ז
כי אתה שומע תפלה כל פה - אָפִי דער נידריגסטע איד קען פועלן מיט תפלה ח
ויקהַל משה - התחרבות צו אַנדערע אידן ח
וית שכמו לשבול - די גרויסקייט פון מדת הסבלנות ט
נדבות פי רצה נא ה' - ס'אי דא נדיבות מיטען מייל יג
כל נדיב לבו - דער באשעפער וויל דעם רצון, מער ווי די נדבה יג
פרשת שקלים טו
בכל דור ודור משה עומד וזוקף את ראשון - יעדן יאר הייבט אוֹיף מרע"ה די קעפ פון כלל ישראל ז
מטבע של אש - אַ איד דארף אָוועקגעבן זיין הארץ אין נשמה פֿאַר באשעפער ז
ונתנו איש כופר נפשו - נגב באטש דין העלפט, דער איברג ווועט דיר שוין דער באשעפער געבן ז
מחזית השקל בשקל הקודש - דערהייבן אוֹיך די נשימות צו די קדושה ז
מחזית השקל - אָפִי מיט אַ קלײַן בימל שבירות היצר ז
כל העבר על הפקודים - דער מחזית השקל וויזט אוֹיף אחודה ז
בי תשא את ראש - זיך אוֹיפֿהַיבֵּן און נתעלָה ווען אין דעם הייליגן פון שבת ז

ויקהלו - שקלים

**חלוקת ההשתדלות, באשערת איךם די באשעפר
מיון השפעה.**

וועי אויך לענטט אָרוּסִים די גֶּמְרָא (שבת ע.) די ל'ט
 מל'אכ'ות פון דעם פֿסּוֹק "אלְהַדְבִּירָם". אלְהַ
 איז בְּגִימְפּוֹרִיא זעַקְס אונ דרייסיג, דְבָרִים איז מְרֻמוֹ
 אויף צוּווֵי (וועיל מיעוט רבים איז שניים), אונ די ריבּוֹ פון
 די אָוֹת ה' פון הְדִבְרִים איז מְרֻבָּה נָאָך אַיִינַס, קומְטַ
 אוּס צוֹאָמְעָן נִין אונ דרייסיג.

דער מענטש דאָרָפּ וויסן, או באַמת קומט אויך
הײַנט אָראָפּ מִן פֿון הִימֶל, עַמְּ אֵיז נָאָר
פֿאָרְדְּעָקְטּ פֿון אַוְיכַן אָוֹן פֿון אַונְטַן מִיטּ טַל, גַּעֲנוּי
וּוּי עַמְּ אֵיז גַּעֲוָעַן בַּיִּ דָעַם מִן אֵין מְדֻבָּר. דַּי לְטַ
מְלָאָכָות וּוֹאָסּ מִיר טַוְהָעַן יָא אֵין דַּי זַעַקְמַן טַעַג פֿון
דָּעַר וְאָךְ, דַּי דָּזְיַגְעַן מְלָאָכָות זַעַנְעַן וּוּי דַּי טַל, "טַל
מְלָמָעָלה וּטַל מְלָמָתָה" דָוָרָק דַּי דָּזְיַגְעַן מְלָאָכָות
דָּאָכְטּ אַמְּאָהָל צַו דָּעַר מענטש או זַיִן פֿרְנָסָה קומט
אַיִּהְם פֿון אַטּ דָעַם אַרְבָּעַטּ. אַבָּעָר דָעַר עַבְודָה פֿון
דָעַר מענטש אֵיז, אוּ ער זָאָל שְׁטָעַנְדִּיגּ פֿאָרְשְׁטִינְ
אוּ מִיר זַעַנְעַן פֿון דַּי אָוכְלִי הַמְּנָן, אַ מְתָנָה פֿון דַּי
רְבַּכְשַׁע אֵיז דָאָךְ נְצָחִי דָעַרְפָּאָר הַאֲבָן מִיר בַּיִּ הִינְטּ
פֿון דָעַר מִן, דַי לְטַ מְלָאָכָות וּוֹאָסּ מִיר טַוְהָן אֵיז
נָאָר אַוְיסְצּוּפְּלִין אָוּנוּזָר חֻבְתּ הַשְּׁתְּדָלוֹת. דָעַרְפָּאָר
שְׁטִיטִית אלָה הַדְּבָרִים וּנוּי אַשְׁר צַוָּה דַי לְעַשּׂוֹת
אָוֹתָם, מַעַן זָאָל גַּלְיְיבַּן אוּ מִיר זַעַנְעַן פֿון דַי אָוכְלִי
הַמְּ�ן, נָאָר דַי לְטַ מְלָאָכָות וּוֹאָסּ מִיר טַוְהָן אֵיז נָאָר
וּוּיְיל אַשְׁר צַוָּה דַי לְעַשּׂוֹת אָוֹתָם, וּוּיְיל דָעַר
בְּאַשְׁעָפָעָר הַאָט אָוּן בְּאָפְּלוּן צַוָּה אָוּנוּזָר חַלְקָ
פֿון הַשְּׁתְּדָלוֹת.

הנאוין רבי שלמה ולמן אויערבאך זצ"ל לאנט, אין זיין ספר אויפ מסכת אבות, או אויך בזמנ ההו איז שיך עובדי עבודה זורה. די ראשונים לאגנון, איז אין די פריהערדייגע דורות, האבן די עובי עבודה זורה געהאלטען או דער גאנצער שפע קומט פון די כוכבים ומולות. אויב אַ מענטש מיינט או

אשר צוה ה' לעשות אותם - די השתדרות וואס
מיר טוון אין נאר צוליב דעם ציווי ה'

אללה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קושש שבת שבתון לה' (לה, ב). האט הרה"ק רבינו מרדכי נשבכיזר ז"ע געפרענט, דער פסוק וואלט דאך געדארפט זאנן "שלא לעשוות אותם" - וויל מען רעדט דאך דא פון די ל"ט מלאכות, וואם מען טאָר נישט טוּהן אין שבת? און פֿאַרוּאָס זֶאגט דער פסוק ששת ימים תעשה מלאכה, ווען מען רעדט פון דעם רוחן פון מלאכה אום שבת?

**אויך איז שעור, דער מן איז געוען אַ מותנה
פָּוֹן דָּעַם אָוִיבָּרְשָׁטָעַן, אָוֹן אַ מותנה פָּוֹן
דָּעַם אָוִיבָּרְשָׁטָעַן אַיז אַ נְצָחָהּ, אָוִיפָּ אַיְבָּגּ. אָוִיב
אַזְוֵי, פָּאָרוֹאָם נִידְעָרֶת נִישְׁתְּ הַיּוֹם אַרְאָפָּ מִן אָוִיפָּ
דָּעַר וּוּלְטָ?**

אויך דארפ מען פֿאַרְשְׁטִין, די חו"ל זאגן (וימא עה):
או ווען דער מן אויז אָראָפֶנְקָומָען אויז עס
געוווען ווי אוין אַ פּוֹשְׁקָה, וויל' עס אויז געוווען צוישן
די טוי "טֵל מְלֻמָּתָה, וְטֵל מְלֻמָּתָה". ווֹאָס אויז די
כוונה פֿוֹן דעם, אויז דען מעגָלִיך פֿאָר דעם טוי
עפָּעַם צו באַהֲאלְטָעַן?

נאר כדי דאס צו פֿאַרְעָנְטְפֿערָן דָּאָרְפּ מִעַן מִקְדִּים
זַיִן דֻּעַם עֲנֵין, אֹו אַפְּילּוּ דַי פְּרָנְסָה פָּוּן דָּעַר
מַעֲנְטְשָׁ אַיִּז נִישְׁתָּתְלִי אַיִּז אַיִּהְמָ אַדְעָר אַיִּז זַיִן
אַרְכְּבָעַטָּן, אַפְּילּוּ עַר וּוּעַט אַרְכְּבָעַטָּן פָּוּן צַוְּפָרִי בֵּיז
שְׁפָעַט בֵּינְאַכְטָן, וּוּעַט עַר נִישְׁתָּפְאַרְדִּינְעָן קִיְּן מִשְׁהָדוּ
מַעַר פָּוּן וּוּפְיִילּוּ עַם אַיִּז אַיִּהְמָ בָּאַשְׁעָרָטָן, מִיטָּ דֻּעַם
אַלְעָם אַיִּז פָּאַרְהָאָן אַגְּוִירָה פָּוּן בְּזִוְּעָת אַפְּדָק תָּאָכְלָל
לְחָם, אֹו דָעַר מַעֲנְטְשָׁ אַיִּז מְחוּבָּ אַרְוִיסְצְׂוָגִין
אַרְכְּבָעַטָּן אָוֹן מַשְׁתְּדָל זַיִן אַוְיָף זַיִן פְּרָנְסָה, וּוּסְנָן
דָּאָרְפּ עַר אַכְבָּר יָאָ, אֹו נִישְׁתָּדְבָּר דַי אַרְכְּבָעַט בְּרַעֲנֶט
אַיִּהְמָ זַיִן פְּרָנְסָה נָאָר נָאָכְדָעָם וּוּאָסָעָר טָוָהָט זַיִן

ה' אלקיך בכל משלחה ידק" - דרך מענטש זאל
ארבעתנו מיט זיין העטן, נישט מיטין קאפ. זיין קאפ
זאל לינן אין דברי תורה*. זאל

אָזֶן וווערט געבעגעט אין נַאמְעָן פָּוֹן קָצְקָעָר
רבִּין זַצְלָל, או ער האט גַּעֲזָאנְט, אַיִינְגָּער פָּוֹן
די היובים פָּוֹן אַטְאָמָן אַוְיסְצָולְעָרְנָעָן זַיְן קִינְד, אַיְזָן
להשיטו בְּמַיִם" - צו שוימען אין ואסמער (קידושין
כט). פָּאָרוֹאָם דָּאָרָפּ דָּעֵר פָּאָטָר אַוְיסְלָעְגָּעָן זַיְן
זהן ווי צו שוימען?

אייז דער תירוץ, ווען אַ מענטש שוויימט, דאָרָפּ ער
 אַכְתוֹנָג גַּעֲבָן זִין קָאָפּ זֶאָל זִין הַכְּעָבָר דָּעַם
 ווֹאַסְעָר, אָזְן דָּאָס אַזְּן מְרוֹמוֹ אַזְּן דָּעַם ווֹאָסְמָעָר,
 מְלֻעְרָנָט אָוִים דָּאָס קִינְד שְׂוִוִּימָעַן, ער זֶאָל הַאַלְטָן
 דָּעַם קָאָפּ אַזְּן דָּעַר הַיִד, אָזְן אָזְוֵי ווּעַט ער נִישְׁטָמָע
 אַרְיִינְפָּאַלְן אַזְּן ווֹאַסְעָר פָּוּן דִּי מִים הַזְּדוּנִים חַגּוֹ.

דורך דעם וואס מען גלייבט איזן באשעפער איז
מען זוכה צו המתקת הדינאים

עם שטייט אין ספה"ק "זע קודש" (פרשת הקט, ד"ה עוד במדרשי הארץ חפורה שרים וגוי), און די פועלה פון המתקת הדינים, איז דורך דעם וואם דער מענטש גלייבט בכלל נישט איזן דורך הטבע, אללה"ם איז בוגטראיה הטבע, אונז מען דארף גלייבן איזן למעלה מהטבע, די בחינה פון "ה' נימי" (שמות זי, טו). ער פירט אויס: "אבל כשה"ז אינו מאמין בכך, ונופל בדרך הטבע, אל הeschל אדם שימוש רק הטבע, או ח"ז רינימ מתגבאים עליו משם אללה"ם שוגטראיה הטבע". אויב דער מענטש גלייבט נישט איזוי ח"ז, אונז ער פאלט אונטער דעם דרך הטבע, צום שכט פון אַ מענטש וואם איז משיג בלויז די טבע, ווערט אַ התגברות הדינים

ויזיון פרנסה קומט פון זיין ארכבעט אַדרער געашעפטן,
און וועגן דעם האט ער מורה אוּ מאָקען איהם משיג
גבול זיין, אוּ דאס אַ בחינה פון עובד עבודה זורה
רחל". דאס הייסט "עבודה זורה" - אוּ ער האלט
אוּ די שפע קומט פון אַ פרעמדע זאָך, נישט פון
דעם באַשעפער.

אוויי האט געמייטשט הרה"ק רבוי מענדעלע פון רימנוב ז"ע, דעם פסוק (דנרים א, לב) "ובדבר הזה איןכם מאמינים בה' אלקיים". אויב איד מיינט או "בדבר הזה" - זיין פרנעה קען קומען דזוקא פון א געוויסע זאך, און נישט פון עפעם אנדערש, איז א סימן או "איןכם מאמינים בה' אלקיים". ער גלייבט נישט אין דעם אויבערשטען ח"ו.

אויף'ן פסוק אין דער פריהערדייגער סדרה (שמות
לא, ד) "לחשוב מחשבות לעשות בזהב
ובכקס וبنחשת", ואגט דער "דברוי שמואל", אzo דער
פסוק אויז מרמו, "לחשוב מחשבות" - דו זאלסט
טראכטן פון באשעפער, אויך וווען דו ביסט
פארנומען "לעשות בזהב ובכקס וبنחשת", וווען דו
טוהסת דיין ארבעט, נישט נאָר אַכטונג צו געבן פון
גיזלה אונ אונאה, נאָר פּשׂוּט אַכטונג צו געבן אויף
דיין מחשבה, שטענדיג צו געדענקיין פון דער
הייליגער באשעפער ואָם ער אויז דער זז ומפרנס,
וויי דער פסוק ואגט יגיע כפיך, דו זאלסט ארבעטן
מייט די הענט, אונ נישט גיע ראנש מיט די קאָפּ,
ווײַיל די קאָפּ דיינע דארף שטענדיג זיין משועבר
צום אויבערשטען, לחשוב מחשבות מיט ריינע
מחשבות אַפְּילו בשעת די ארבעט.

אָזֶן הַאֲטָן גַּעֲטִיטְשָׁטָם דָּעַר הַיְלִיגָּעַר קָאָבְרִינְגָּעַר
זַיְעַ, דָּעַם פְּסֻוק (דָּבָרִים כג, כא) "לִמְעֵן יְבָרֶכֶת"

א. דער סאטמאָרער רב הרה"ק בעל דברי יואל זצ"ל, האָט געזאגט אויף דער משנה (אבות פ"ב, מ"ב) "ייפה תלמוד תורה עם דרך ארץ". די משנה זאגט נישט "ייפה דרך ארץ עם תלמוד תורה", נאָר "תלמוד תורה עם דרך ארץ", צו לעננען דעם מענטש, אז ער דארפי לעננען אויך דעמאָלס ווען ער ארבעת און האנדעלט.

דער פֿרְשָׁה קְוֹזָאַלְ – זַיְהָלְ – שְׂקָלִים

**דער צְרִיכְיַלְטַ דַי הַיְלִגְעַ גַמְרָא, אָז שְׁפַעֲטָעַרְ האָבָן
בָאָוָאָפְעַנְטָעַ רְוִיבָרָם אַוִסְגָעַהָרְגָעַט**

די נָאנֵצַע שְׁטָמָטַ, אָכְבָר רְבִי עַקְבָּא אִיז
גַעֲרָאַטְעוּוּט גַעֲוֹאָרָן. אָוִיב עַר וְאָלָט גַעֲהָאַט דֻעַם
אַיְזָיל, דָאָס הַינְדָל אָוָן דָאָס לְעַכְטָל, וְאָלָט דַעַר
אַיְזָעַל גַעֲרוּמַט, אָוָן דָאָס הַינְדָל וְאָלָט גַעֲרִיעַט,
אָוָן דָאָס לְעַכְטָל וְאָלָט גַעֲשִׁינַט, וְאָלָטָן דָאָךְ דַי
רְוִיבָרָם אַיהֲם גַעֲהָרָט אָוָן דַעֲרוֹזָהָן אָוָן זַיְהָן
אַיהֲם אַוִיךְ בָאָרוּבַט אָוָן אַוְמְגַעְרַעַגְט חַגְן.

וְאָגַט דַי גַמְרָא, אָז שְׁפַעֲטָעַרְ האָטַ רְבִי עַקְבָּא
גַעֲזָאָגַט צַוְיָינַע בָאֶגְלִיטָעַר: "וְלֹאָוָמְרִי
לְכוּ כָל דַעֲבֵיד רְחַמְנָא לְטָבְ עַבְדִ?". הַאָב אַיךְ אַיְדַ
דַעַן נִישְׁתַגְטַגַט, אָז אַלְעַם וְאָסַ דַעַר בָאֶשְׁעַפְעַר
טוּט, אִיז צּוֹם גַוְטַן?

פְּרַעַגְטַ דַעַר "בָן אִישׁ חַי", די הַיְלִגְעַ גַמְרָא אִיז
דָאָךְ נִישְׁתַגְטַגַט סְתָמַ אַ "מְעַשָּׂה בְּיכָל" חַגְן,
פָאַרְרוֹאָס דְעַרְצִילַט די גַמְרָא אָז רְבִי עַקְבָּא הָאָט
גַעֲזָאָגַט, "הַאָב אַיךְ אַיךְ דַעַן נִישְׁתַגְטַגַט אָז
אַלְעַם אִיז צּוֹם גַוְטַן?", זַיְהָן דָאָךְ שְׁוִין גַעֲוָהָן
אָז אַלְעַם אִיז צּוֹם גַוְטַן?

עַנְטְפְעָרַט עַר, אָז רְבִי עַקְבָּא הָאָט אָנוֹ גַעֲוֹאָלָט
לְעַרְנָעַן, אָז אָוִיב דַעַר מַעֲנַטְשַׁ אִיז אַין
אַ שְׁוּעָרַן מַצְבַּלְעַ, זָאָל עַר וְאָגַן "כָל דַעֲבֵיד
רְחַמְנָא לְטָבְ עַבְדִ?", אָוָן דְעַמְאָלָס וְוַעַט עַר וְכָה זַיְן
בָאָלָד צַוְיָהָן דָאָס גַוְטָעַ. דָאָס הָאָט רְבִי עַקְבָּא
גַעֲזָאָגַט, אַיךְ הַאָב וְכָה גַעֲוָהָן צַוְיָהָן דָאָס גַוְטָעַ
בָאָלָד אַין דַעַר וְעַלְבָעַר נַאֲכָט, וְוַיְיל אַיךְ הַאָב אַיךְ
שְׁוִין גַעֲזָאָגַט דְעַמְאָלָס וְוַעַט עַם אִיז נָאָךְ גַעֲוָהָן
שְׁוּעָרַן, אָז אַלְעַם וְאָסַ דַעַר בָאֶשְׁעַפְעַר טְוּט, אִיז
צּוֹם גַוְטַן.

חַגְן פָזַן שְׁמַ אַלְהִי"מ, וְאָס בָאֶטְרַעַפְטַ גַעֲנוֹי וְיַי
דָאָס וְוַאֲרטַ "הַטְבָעַ".

אַזְוֵי טִיְמְשַׁטְטַ דַעַר דַוְבָנָעַר מַגִּיד זְצַ"ל (וְאָהָא
יַעֲקָב פ' נִצְבִּים) דֻעַם פְסוֹק (ישׁועָה מַה, ו) "כְּהָ
אָמַר ה' וָגוּ, אָנֵי רָאשָׁן וְאָנֵי אַחֲרָן וּמְבָלָעָדִי אַין
אַלְקִים". די כּוֹנָה פָזַן פְסוֹק אִיז, "אָנֵי רָאשָׁן", אַיךְ
בֵין דָאָ נָאָךְ אַיְדָעַר דַוְטוֹסְטַ דַי זַאָךְ, "וְאָנֵי אַחֲרָן",
אָוָן אַיךְ בֵין דָאָ אַיךְ נָאָךְ דֻעַם וְיַי דַוְטוֹסְטַ עַם,
"וּמְבָלָעָדִי אַין אַלְקִים" - אָוָן אַוְסְעָרַ מִיר, אִיז
ニְשְׁטָא נָאָךְ אָ בָאֶשְׁעַפְעַר. אָז דַעַר מַעֲנַטְשַׁ גַעֲדַעַנְקַט
דָאָס, אִיז עַר נִישְׁתַגְטַגַט אַרְיִינְגַעַטְהָן אַין גַשְׁמִיוֹת פָזַן
טְבַע הַעוֹלָם.

דַעַר "בָן אִישׁ חַי" טִיְמְשַׁטְטַ אָוִים דֻעַם מַאֲמָר פָזַן
דַעַר גַמְרָא (ברכוֹת ס): אָז רְבִי עַקְבָּא אִיז
גַעֲגַנְגַעַן אַוְיִפְזַן וְוַעַג, אָוָן עַר הָאָט גַעֲהָאַט נִישְׁתַגְטַגַט
גַעֲהָאַט וְאוֹ אַיְנְצּוּשְׁטִיַּין, וְוַיְיל מַעַן הָאָט אַיהֲם
נִישְׁתַגְטַגַט אַרְיִינְגַעַלְאָוָט אַין דַי אַכְסְנָיא, הָאָט עַר גַעֲזָאָגַט
"כָל דַעֲבֵיד רְחַמְנָא לְטָבְ עַבְדִ?", אַלְעַם וְאָסַ דַעַר
אַוְיִבְעַרְשְׁטַעַר טְוּט, אִיז צּוֹם גַוְטַן.

רְבִי עַקְבָּא הָאָט גַעֲהָאַט מִיט וַיְדַ אָ לְעַכְטַ, אָז
אַיְזָיל, אָוָן אָ הַינְדָל. אַיְנְמִיטַן וְוַעַג, הָאָט אָ
לִיבְ אַוְיִפְגְּנַעַסְטַ דֻעַם אַיְזָעַל, הָאָט רְבִי עַקְבָּא
גַעֲזָאָגַט: "כָל דַעֲבֵיד רְחַמְנָא לְטָבְ עַבְדִ?". אַלְעַם
וְאָסַ דַעַר אַוְיִבְעַרְשְׁטַעַר טְוּט, אִיז צּוֹם גַוְטַן.
שְׁפַעֲטָעַרְ הָאָט אָ קָאַץ אַוְיִפְגְּנַעַסְטַ דָאָס הַינְדָל,
אָוָן רְבִי עַקְבָּא הָאָט וְוַיְידַעַר גַעֲזָאָגַט "כָל דַעֲבֵיד
רְחַמְנָא לְטָבְ עַבְדִ?". וְוַעַן אָ וְוַיְנַט הָאָט אַוְסְגַעַלְאָשָׁן
דָאָס לְעַכְטַ, הָאָט רְבִי עַקְבָּא נִישְׁתַגְטַגַט פָאַרְלוֹיְן זַיְן
אַמְנוֹהָן, אָוָן וְוַיְמַעַר גַעֲזָאָגַט: "כָל דַעֲבֵיד רְחַמְנָא,
לְטָבְ עַבְדִ?".

ב. דַעַר "בָן אִישׁ חַי" בְּרַעַנְגַט אָמַעַשָּׂה (סְפָר "גְּפַלְאִים מַעֲשִׂיר", אוֹתָהָ קְנִיּוֹת), אַיְן אָ גַעֲוִיסָע שְׁטָאַט פְּלַעַגְן די נְשִׁים
בָאָקָן בְּרוּוִיט אַיְן הוֹיפְז. אַמְּהָלָה הָאָט אָ פְּרוּי גַעֲבָאַקָּן אִין הוֹיפְז אָ בְּרוּוִיט צַוְיָהָן פָאָר אַיְרָעַ קִינְדָעַר
צַוְיָהָן. נָאָכִין אַפְּבָאַקָּן דֻעַם בְּרוּוִיט, אִיז גַעֲקוּמוּעַן אָ הַוְנְגָרִיגְגָעַר אַרְיִמְאָן, אָוָן זַיְהָאָט אַוְעַקְגַעַגְעַבָּן
דָאָס בְּרוּוִיט. שְׁפַעֲטָעַרְ הָאָט זַיְהָאַגְעַבָּן אָגְגָעַבָּן אַרְיִמְאָן, אָוָן זַיְהָאָט
פָאָרִין צְוִוִיְתָעַרְ בְּרוּוִיט. אַזְוֵי הָאָט זַיְהָאַגְעַבָּן אַוִיךְ מִיט אָ דְרִיטָן
אַרְיִמְאָן אַוְעַקְגַעַשְׁאַנְקָעַן דָאָס צְוִוִיְתָעַרְ בְּרוּוִיט.

דער פֿרְשָׁה קּוֹזָאַלְ – זַיְהָלְ – שְׂקָלִים

ברויט, און מיט א פערטן ברויט - זי האט אלעס אועקגעבן פֿאָר אַרְימַעְלִיט (יעדן טאג פֿלְעַגְט זי געבן דריי ברויטן פֿאָר אַרְימַעְלִיט, און דעם פערטן האלטן פֿאָר זַיְן). זי האט זיך שטארק געפֿרִיט אָז זי האט היינט זוכה געווען מהי' צו זיין די לעבנס פֿוֹן פֿיר אַרְימַעְלִיט.

אָזֶי ווי זי האט שוין נישט געהאט מער קײַן מעעל, האט זי גענומען וווײַז, און אִיז געגָאנְגָעָן אַפְמַאַהָלָן מעעל. די מײַהָל פֿאָר די וווײַז האט זיך געפֿונְעָן בִּים בְּרָעָגְ פֿוֹן יִם, אַבָּעָר וווען זי האט געענְדִיגְט מַאַהָלָן די מעעל, האט אַשְׁטוּרָם-וּוִינְט אַרוּיסְגָּעָרִיסְן פֿוֹן אַרְעָה הענט דָּס פֿעָקְלָ מַיְתָן מעעל, און עס אִיז אַרְיִינְגָּעָפְלוּגָן אֵין יִם אַרְיִין.

אין אַיר גְּרוּיסְן עַגְמַת נְפָשָׁה, אִיז זי אַרְיִינְגָּעָלָפְן אֵין עַרְשָׁטָן בֵּית הַמְּדֻרְשָׁ אֵין שְׂטָאַט, נִישְׁטָה ווַיִּיטְ פֿוֹן יִם, און אִיז צְוָגָעָגָאנְגָּעָן צָום רְבָּ פֿוֹן דָּעָר שְׂוֹהָל, און אַיִּהָם גַּעֲפְרָעָגְט, עָר זָאָל אַיר אוּפְּקָלְעָרָן ווָאָס עָס האט מִיט אַיר פֿאָסִירְט. זי האט אַוְעָקָגָעָשָׁאַנְקָעָן דָּס בְּרוּיט פֿאָר אֵין אַרְיִמְאָן, און דָּעָרָנָאָר פֿאָר אָ צְוַיִּיטְן אַרְיִמְאָן אֵין אָזֶי אַלְעָ פֿיְהָר בְּרוּיט ווָאָס זי האט אַפְגָּעָבָאָקָן, און צָום סּוֹף וווען זי אִיז גַּעַגְּנָגָעָן אַפְמַאַהָלָן נָאָר מַעְלָ פֿאָר אַיר מִיט דִּי קִינְדָּעָר אִיז דִּי מַעְלָ אַרְיִינְגָּעָפְלוּגָן פֿוֹן אַיר הענט אֵין יִם אַרְיִין?

צַו אִיז דָּס דָּעָר שְׂכָר פֿאָר אַיר מְצָהָה פֿוֹן צְדָקָה?

נָאָר אַיְדָעָר דָּעָר רְבָּ האָט בָּאוּיְזָן צַו עַנְטָפְּעָרָן אוּפְּ אַיר פֿרְאָגָעָ, זַגְעַנְדִּיגְ בְּלִוְיָז אָז עָר דָּאָרָךְ דָּוְרְכְּטְרָאָכְטָן די זַאָר, זַעְנָעָן אַרְיִינְגָּעָקָומָעָן צְוַיִּי בְּעָלִי בְּתִיְשָׁע אִידְן צָום רְבָּ, מִיט אָ בְּעָכָר פֿוֹל מִיט גָּלְדָעָנָעָ מְטָבָעָות, אֵין עָס בְּיִגְעָשְׁטִיעָרָט פֿאָר דִּי יִשְׁבָּה מִיט וּוּלְכָעָ דָּעָר רְבָּ האָט אַגְּעָפְּרִיט.

די צְוַיִּי אַוְמַבָּאָקָאנְטָעָ אִידְן דָּעָרְצִילְט דָּעָם רְבָּ, אָז זַיְיִינְגָּעָן אִיצְט אַנְגָּעָקָומָעָן מִיט אָ שִׁיפְּ. נָאָר דָּיְזָעָר דִּי שִׁיפְּ האָט גַּעַנְקָעָרָט אוּפְּפָאָרט, האָט דִּי שִׁיפְּ אַרְיִינְגָּהָאָקָט אֵין אָ שְׁטִיְין, ווָאָס האָט גַּעַמְאָכָט אָ גְּרוּיסְן לְאָרָן דָּעָר שִׁיפְּ, אֵין עָס האָט גַּעַדְרָאָט אָז דִּי שִׁיפְּ זָאָל דָּעָרְטְרִינְקָעָן ווּוְרָעָן מִיט אַלְעָ רִיְזָעָנְדָע חַזְוָ. האָבָּן די צְוַיִּי אִידְן גְּלִיְיךְ גַּעַמְאָכָט אָ נְדָר, אָז אַוְיָבְּ זַיְיִ וּוּלְעָן גַּעַרְאָטְעוּעָט ווּוְרָעָן, וּוּלְעָן זַיְיִ מַנְדָב זַיְיִן אָ בְּעָכָר פֿוֹל מִיט גָּלְדָעָנָעָ מְטָבָעָות פֿאָר דִּי עַרְשָׁטָעָ יִשְׁבָּה ווָאָס זַיְיִ וּוּלְעָן אַנְטְּרָעָפְן אֵין שְׂטָאַט ווָאָס גַּעַפְּינְט זַיְיִ נְעָבָן יִם.

אָזֶי ווי זַיְיִ האָבָּן גַּעַנְדִּיגְט אַרוּיסְזָאָגְן דָּעָם נְדָר, האָט מַעַן גַּעַהְעָרָט אָ זַעַץ, אֵין דִּי לְאָרָן פֿוֹן דָּעָר שִׁיפְּ האָט זַיךְ עָפָעָס פֿאָרְשְׁטָאָפְט, אֵין גַּעַקְעָנְטָ צְוַפְּאָרָן צָום בְּרָעָגְ... דָּעָרְפָּאָר בְּרָעָנְגָּעָן זַיְיִ אִיצְט דָּס גַּעַלְט פֿאָרְן רְבָּ, אַלְסָ נְדָבָה פֿאָר דָּעָר יִשְׁבָּה.

פֿרְעָגָט זַיְיִ דָּעָר רְבָּ, צַו זַיְיִ וּוּיִיסְן ווָאָס עָס אִיז גַּעַוְוָעָן דִּי זַאָר ווָאָס האָט פֿאָרְשְׁטָאָפְט דָּעָם לְאָרָן אוּפְּ די שִׁיפְּ? זַעְנָעָן זַיְיִ גַּעַגְּנָגָעָן גַּעַוְאָוִיר ווּוְרָעָן בִּים פֿאָרט, אֵין עָס האָט זַיךְ אַרוּיסְגַּעַשְׁטָעָלָט אָז עָס אִיז גַּעַוְוָעָן אָ זַעַקְלָ מִיט טִיגְ דָּעָרְן, ווָאָס דָּס אִיז גַּעַוְוָעָן דָּעָר פֿעָקְלָ מַיְתָן מַעְלָ ווָאָס אִיז אַרְיִינְגָּעָפְלוּגָן פֿוֹן דָּעָר פֿרוּיסְ הָאָנְטָה בִּים בְּרָעָגְ יִם...

הָאָט דָּעָר רְבָּ גַּעַזְגָּט פֿאָר דִּי פֿרוּיִ:

- צַו פֿאָרְשְׁטִיסְטּוּ ווָאָס דוֹ האָסְטָ גַּעַטְוָה? דוֹ האָסְטָ גַּעַגְּבָן צְדָקָה פֿאָר אֵין אַרְיִמְאָן, אֵין בָּאָלְדָעָרָנָאָר פֿאָר נָאָר אַרְימַעְלִיט, האָט דָּעָר רְבָּנוּ שְׁלָ עַולְמָ דִּיקְ מְזָחָה גַּעַוְוָעָן, דוֹ זָאָלָסְ רְאָטְעוּוָעָן אָ גַּאנְצָעָ שִׁיפְּ מִיט מַעְנְטָשָׁן, דָּוְרְכְּן פֿעָקְלָ מַעְלָ!

אָזֶי טִיטְשָׁטָ מַעַן דָּעָם מַאְמָר חֹזֶל (שְׁבָתָה נָהָ) "חוֹתְמָוּ שְׁלַ קְדוּשָׁ בְּרוּר הָוּא אַמְתָה". דָּעָם אוּבְּרָעְשְׁטָעָןְסּ זַיגְלָ, אִיז אַמְתָה. בֵּי אַ זַּיגְלָ, זַעְהָטָ מַעַן דִּי אָוְתִיּוֹת פֿאָרְקָעָרָט, אַבָּעָר וווען מַעַן סְטָעְמָפְּעָלָט עָס אָפְּ, זַעְנָעָן דִּי אָוְתִיּוֹת נָאָרְמָאָלָ, אֵין זַיְעָרָ פֿאָרָם ווי זַיְיִ דָּאָרְפָּן אַוְיִסְזָעָהָן. דָּס אִיז דָּעָר רְמָזָן, דָּעָם אוּבְּרָעְשְׁטָעָןְסּ אַמְתָה' הָנָהָגָה מִיט דָּעָר ווּלְטָ אִיז ווי אַ זַּיגְלָ, בשעת מעשה פֿאָרְשְׁטִיטָה מַעַן נִישְׁטָ ווָאָס מַעַן זַעְהָטָ, אַבָּעָר שְׁפָעְטָעָר שְׁטָעָלָט זַיךְ אַרוּיסְ דָּעָר אַמְתָה' עָרָ צִילְ פֿוֹן דִּי גַּאנְצָעָ הָנָהָגָת הָעוֹלָם.

דער פרשא קוואַלַּ - זיקהָלַ - שְׁקָלִים

מיר האָבן שווין נאָכְגַּעַןְט וואָס דער "שיטה מקובצת" שרייבט אויף די ווערטער פון דער גمراָ (כתובות קד.) אָו וווען רבינו הקדוש איז נסתלק געווארן, האָט מען געוֹאנְט "כל מאָן דימיר נח נפשיה דרבי, ידקר בחרב". יעדער וואָס ווועט זאגן או רבִי איז נסתלק געווארן, ווועט געשטָבן ווערן מיט אָ שועורד. פרענט דער "שיטה מקובצת", פֿאַרְוּאָס האָט מען נישט געטָארָט זאגן אָו רבִי איז נסתלק געווארן?

זאגט דער "שיטה מקובצת", אָו די חכמים האָבן דעםָלָם געווארן פֿוּילַן אָו רבִי זאלַ אַויפְשְׁטִין תחית המתים, האָבן זיִ געטראָכֶט, כלַ מן מען ווייסט נישט אָו רבִי איז נסתלק געווארן, איז מען מתרפל ער זאלַ לעבעידיג ווערן, ווועט טאָקע קענען אָזוי פֿאַסְרָן, אַבער אויב מְיוֹעֵט זאגן אָו רבִי איז נסתלק געווארן, ווועט מען דאָך מעַר נישט מתרפל זיין ער זאלַ לעבענ, אונַ ער ווועט נישט קענען צוּרִיך ווערן לעבעידיג, וויבָּאַלְדַּ מְגַלְּיִבְטַ נִשְׁטַ אַין דער תפָּלה.

הרהָק רבִי יעקב שמישון זצ"ל פון שיפיטווקאָ דער גمراָ (פֶּהָמִים נ.) אָו יְשָׁכֵר אִישׁ כְּפָר בָּרָקָאַי האָט מולול געווען אַין קדושת המקדש, וווען ער האָט געטוּהן די עבודה טראָגָעַנדִיג זיְדָעַנְע הענטשׂקעָם אויף זיְנַע הענט. דערצְיִלְטַ די גمراָ, אָו ער אָזִי באַשְׁטְרָאָפֶט געווארן וווען דער קעניג אונַ די קענְגִּינְזִין (פון די מלְכִי השְׁמוֹנָאַי, וועלכְע אָזִי געווען אַ שׂוּעַטְשׂעַר פון יְשָׁכֵר אִישׁ כְּפָר בָּרָקָאַי) האָבן געַדְאַט צוּוַּישׂ זיך אַ ווּבוֹתַ, וועלכְעָם פְּלִישׂ אָזִ געַשְׂמָאָקָעָר, אַ גְּדִי (אַ צִיִּ), אַדער אַ כְּבָשׂ (אַ שעַפְפָ). דער קעניג האָט געוֹאנְט "גְּדִיא יְאָהָ" - דאָס צִיגְלַ אַיְזָעַר צומָעַן, אונַ די קענְגִּינְזִין האָט געוֹאנְט "אִימְרָא יְאָהָ" - דאָס שְׁעַפְסָל אַיְזָעַר.

האָבן זיִ באַשְׁלָאָסַן צוּ פרעַנְג דעם כהָן גְּדוֹלַ, יְשָׁכֵר אִישׁ כְּפָר בָּרָקָאַי, וואָס ער אָזִי דאָך מְקַרְיב קְרַבְנוֹת, אונַ ער האָט געַנְטְּפָעַרְטַ מִט אַ

והמלאָכה היה דים והוֹתָר - דורך תפָּלה קען מען דערנענטערן די טובָה

והמלאָכה היה דים לכל המלאָכה לעשות אַוְתָה, והוֹתָר (לו, ז.).

דער "דְּבָרִי יִשְׂרָאֵל" ברענְגַּט (ד"ה ויכָלָה העם מהבְּיאָ), והמלאָכה היה דים והוֹתָר, הרהָק רבִי צְבִי הַיְשָׁרָם זיְעַ, האָט אַמְּאַהָל גַּעֲפָרְעַט דעם זְלָאַטְשְׁוּבָעָר, הרהָק רבִי אַבְרָהָם חַיִּים זיְעַ, בעמָה סְמִינָה לְחַיִּים" (MOVED בקדמה לספר ליקוטי תורה והש"מ, ספר דנְרוּם), פֿאַרְוּאָס ער גִּטְ סְגָלָות פָּאָרְ מְעַנְטְּשָׁנָן. האָט דער "אוֹרָה לְחַיִּים" געַנְטְּפָעַרְט, ווַיְיַלְלֵי די חַזְלַל זאגן (וַיְקַרְרֵבְיַי, ח) "תְּפָלָה עֹשֶׂה מְחַצָּה" - תפָּלה פּוּעַלְטַ נָאָר אַ הַעֲלָפָט פון די בְּקָשָׁה, ווּגְנַעַן דעם טִילְטַ ער סְגָלָות - צוּ פּוּלַן אויף די צוּוִיְיטָעָה הַעֲלָפָט פון דער בְּקָשָׁה.

האָט דער זְיִדְעַטְשְׁוּבָעָר גְּעוֹאנְטָן:

- אַיך טו נָאָר בעסער; אַיך בין באָלְד מַתְפָּלָל אויף אַ דְּאַפְּלָטָן חַלְקַ פָּוּן דעם וואָס מעַן דָּאָרָף באַמְּתָה האָבן, אונַ דָּוָרָק מִיְּן תְּפָלָה באָקוּם אַיך אַ הַעֲלָפָט פון דעם אויף וואָס אַיך האָב גַּעַבְעַטְן, אונַ אָזִי האָב אַיך מִיְּן גַּעַנְצָעָ בְּקָשָׁה.

מייט דעם טִיטְשָׁטַ דער "דְּבָרִי יִשְׂרָאֵל", דעם פְּסוֹק "והמלאָכה היה דים לכל המלאָכה לעשות אַוְתָה, והוֹתָר". פרעַנְג די מְפָרְשִׁים, לְכָאָרָה אַיז עַס אַיז אַ סְתִּירָה אַין פְּסוֹק, אויב "והמלאָכה היה דים", אָוּס אַיז געווען גענְג די אַרְבִּיטִים, אַיז דאָך גַּאֲרַנְשָׁטַ אַיבְּעַרְגַּעַבְלִיבַן פָּוּן די אַרְבָּעַט, אויב אָזִי, פֿאַרְוּאָס זאגט דער פְּסוֹק "והוֹתָר" - **עַם אַיז אַיבְּעַרְגַּעַבְלִיבַן?**

קען מען זאגן, "והמלאָכה" אַיז מְרֻמּוֹ אויף די מלְאָכה פָּוּן תְּפָלָה (ע"י רְשָׁ"י, מלְאָכה הַכָּאָה), וויבָּאַלְדַּ די אַידְן האָבן גַּעַדְאַוּעַט אָוּס זְלַל זְיִן "והוֹתָר" - זיִי האָבן גַּעַבְעַט אַיז גְּדוֹלַ ווַיְפַלְלֵי זיִי האָבן גַּעַדְאַרְפַּט האָבן, דערפָּאָר אַיז געווען "היתה דים", ווַיְיַלְלֵי "תְּפָלָה עֹשֶׂה מְחַצָּה".

דער פרשאָה קווואָלַע - זיךְהַלִּי - שְׁקָלִים

"גָּדֵר" [וְיָדֵר פְּסֻוק וְאָגָט (בראשית מט, יט) "גָּדֵר גָּדוֹן"], און "גָּדֵר גָּדוֹן וְסָנוֹק" (שבת סו:)]. דער קעניג האָט גָּעֲמִינֶת צֹ וְאָגָן, "גָּדֵיאָהָה" - דער וְאָסָהָה אָט אַגְּוָן מָולֶה, האָט רַיְיכְּטוּם, כְּבוֹד אָונָן לְעָבָן. די קעניגין האָט אַבְּעָר גָּעוֹאנְגָּט: "אִמְרָאָהָה" - עַם וּוְעַדְתָּ וְזַדְקָה אָינְן דער אַמְרָה פּוֹנוּם מְעַנְתְּשָׁ, אַין זַיִן דְּאוֹעָנָן. אוּבָה ער דְּאוֹעָנָט, קעַן ער אַיבְּעַדְרִיעַן זַיִן מָולֶה צֹום גָּוָטָן.

דער פְּאָרָהָהָבָן זַיִן בָּאַשְׁלָאָסָן צֹ פְּרָעָן דָּעַם כְּהָן גָּדוֹל, וּוְיִלְעָר אַיִּז דער מִשְׁפִּיעַ פּוֹן כָּלְישָׁרָאָל, ער קָעַן וּוְיִסְן צֹ עַם וּוְעַדְתָּ וְזַדְקָה אַין מָולֶה פּוֹן מְעַנְתְּשָׁ, אַדְעָר אַיִּז זַיִן דְּאוֹעָנָן. אוּפָה דָּעַם האָט דער כְּהָן גָּדוֹל גָּעֲנַטְפָּעַרט, "אִיְ גָּדֵיאָהָה, יִסְיק לְתִמְדָּא" - אוּבָה עַם וּוְעַדְתָּ וְזַדְקָה אַין מָולֶה, פְּאָרוּוֹאָס פְּאָרְבְּלִיְּבָט נִישְׁטָמָט דער מְעַנְתְּשָׁ אַיִּבְגָּת אָגָבָר? פְּאָרוּוֹאָס זַעַהַעַן מִיר אָסָּאָד מְאָל אָז רַיְיכְּבָע מְעַנְתְּשָׁן וּוְעָרָן פְּלַצְלִינָּג אַרְימַעְלִיטָּה? אַלְאָ מאִ, אַיִּז פּוֹן דָּעַם אָרְאיָה אָז עַם וּוְעַדְתָּ וְזַדְקָה אַין דער תְּפָלָה פּוֹן מְעַנְתְּשָׁ. אוּבָה ער דְּאוֹעָנָט צֹום בָּאַשְׁעָפָעָה, קָעַן ער אַיבְּעַדְרִיעַן דָּעַם מָולֶה צֹום גָּוָטָן. וּוְעַדְתָּ עַהַת מְעַן אַמְּהָל אָז אָז אַרְימָאָן וּוְעַרְתָּ רַיִּיךְ, אָונָן אוּפָה פְּאָרְקָעַרט חַזְוִי.

ג. הרה"ק רבִי דודֵל טָאלְנָעָר זַצְ"ל אִיז אַמְּאָהָל אַיְנְגַעַשְׁטָאָגָנָעָן אַין אָטָאָטָל, וּוְאָדָר בָּעֵל הַבַּיִת אִיז גָּעוֹועַן דָּעַם טָאלְנָעָר'ס אַמְּקָוֶרֶב. אַין יָעַנְעַ צִיְּטָה האָט זַיִר אָינְן האָטָאָטָל אוּרָק אַוְפְּגָעָה אַלְטָן אַמְּתָנָגָד. וּוְעַדְתָּ רַבִּי דודֵל אִיז אַגְּנָעָקָומָעָן אַין האָטָאָטָל, האָט דער בָּעֵל הַבַּיִת, זַיִן חַסִּיד, גָּעוֹזָגָט פָּאָר דָּעַם מְתָנָגָד, ער זַאְל אַרְבְּעָרְגִּין אַין אָצְוִיְּטָן צִימָעָר, וּוְיִלְעָר דָּאָרָף האָבָן אָפָּאָר צִימָעָרָן פָּאָרְן רַבִּין. אַיְנָעָם האָטָאָטָל, האָט דער מְתָנָגָד נַאֲגַעַקְוָט דָּעַם טָאלְנָעָר, אָונָן גָּעוֹזָהָן וּוְדָר בָּעֵל הַבַּיִת גַּיְתָּ אַרְיִין מִיטָּאָקָוִיט צֹום טָאלְנָעָר, אָונָן דָּעַרְלָאָגָט דָּעַם רַבִּין אַפְּדִיּוֹן. רַבִּי דודֵל האָט אַבְּעָר גָּעַבְעָטָן פּוֹן אַיִּהְמָצָא צָוְויִי הַוּנְדָרָעָת רַיִּינִישָׁ, אָונָן דָּעַרְ חַסִּיד האָט גָּעֲנַטְפָּעַרט, אָז זַיִן גָּאנְצָעָר פָּאָרְמָעָגָן בָּאַשְׁטִיְּטָה אַין סְרָהָכָל פּוֹן 200 רַיִּינִישָׁ. רַבִּי דודֵל האָט אַבְּעָר גָּעַפְּאָדָעָרָט דָּאָס גָּאנְצָעָר גַּעַלְתָּ. האָט דָרְעָר בָּעֵל הַבַּיִת דָעַרְצִילָט פָּאָר זַיִן בְּנִי בַּיִת וּוְאָס דָרְעָר רַבִּי פָּאָרְלָאָגָט, אָונָן זַיִן האָט גָּעוֹזָגָט: "אָז דָרְעָר רַבִּי פָּאָרְלָאָגָט, זַאְלָסְטוּ גַּעַבְנִי!". צָוְעַהָעַנְדִּיגָּה דִּי גָּאנְצָעָר מְעַשָּׁה, האָט עַס דָּעַם מְתָנָגָד שְׂטָאָרָק פָּאָרְדָּרָאָסָן. (אוּבָה ער אַיִּז בְּזִי יְעַצְּטָ גָּעוֹועַן אַמְּתָנָגָד, אַיִּז ער דָאָן גָּעוֹזָרָן נַאֲרָמָר מְעַרְתָּמָנָגָד...). שְׁפָעַטְעָר זַעַהַת דָרְעָר מְתָנָגָד, וּוְרַבִּי דודֵל טָאלְנָעָר פָּרִיט אַרְוִיס דָעַם חַסִּיד אַוְיפְּן הוֹיָף, אָונָן אַנוּזְיוּזָנְדִּיגָּה אַוְיִפְּן אַרְטָה, זַאְגָּט דָרְעָר רַבִּי: - דָאָ קָעַנְסָטוּ מְאַכְּן אַשְׁטָּאָל פּוֹן פָּעָרָד, דָאָ קָעַנְסָטוּ מְאַכְּן אַרְטָהָרָאָן, אָונָן דָאָ קָעַנְסָטוּ בְּוּיָעָן דִּירָות צֹוּ וּוְאַיְנָעָן...

גַּעַלְעַכְטָעָר, אֹז אוּבָה דָאָס פְּלִישָׁ פּוֹן אַגְּדִי וּוְאָלָט גָּעוֹועַן בְּעַסְעָר, וּוְאָלָט מְעַן עַמְּדָאָרָפָט נְעַמְּעָן פָּאָרְן קְרָבָן תְּמִיד. וּוּבְּאַלְדִּישְׁכָּר האָט גָּעוֹאנְגָּט פָּאָרְקָעַרט וּוְיִדְעָר וּוְעַרְטָעָר פּוֹנוּם קָעַנְגָּן אָונָן עַר האָט אַוְעַקְגָּעַמְּאָכָּט מִיטְ זַיִן הַעַנְטָ, האָט דָרְעָר קָעַנְגָּן בְּאַפְּוּיְלִין אַפְּצָהָאָקָן זַיִינָעָה הַעַנְטָ.

פְּרָעָנָט דָרְעָר הַיְּלִגְעָר שִׁיפְּטִיוּקָעָר, פָּאָרוּוֹאָס דָעַרְצִילָט דִּי גָּמְרָא דִי גָּאנְצָעָר מְעַשָּׁה וּוְעַנְגָּן דָעַם וּוְיִכְחָה פּוֹנוּם קָעַנְגָּן אָונָן דִי קָעַנְגָּן וּוְעַלְכָּבָם פְּלִישָׁ אִיז בְּעַסְעָר? לְמַאי נַפְּקָא מִינָה פָּאָר אָונָה דָרְעָר גָּאנְצָעָר וּוְיִכְחָה? אַוְיִד דָאָרָף מְעַן פָּאָרְשָׁטִין, פָּאָרוּוֹאָס האָבָן זַיִן פּוֹנְקָט בָּאַשְׁלָאָסָן אַז דָרְעָר כְּהָן גָּדוֹל זַאְל מְכַרְעָז זַיִן וּוְעַלְכָּבָם פְּלִישָׁ אִיז גָּעַשְׁמָאָקָעָר, בְּלִוְיָה דָעַרְפָּאָר וּוְיִלְעָר מִקְרֵיב קְרָבָנות?

אַוְיִד דָאָרָף מְעַן פָּאָרְשָׁטִין דִי וּוְעַרְטָעָר פּוֹן יְשָׁכָּר אִישׁ כְּפָר בָּרְקָאִי, "אִי גָּדֵיאָהָה יִסְיק לְתִמְדָּא", וּוְאָס האָבָן דִי קְרָבָנות אַשְׁיכָות צֹום גָּעוֹשָׁמָאָקָעָר, גָּעוֹנָמָאָקָעָר מְאַכְלָ?

עַנְטָפְּעָרָט דָרְעָר שִׁיפְּטִיוּקָעָר, "גָּדֵיאָה אִיז אַז רַמּוֹ אַוְיִפְּן מָולֶה, וּוְאָס וּוְעַרְטָעָר אַגְּנָעָרוֹפָן

דער פֿרְשָׁה קְוֹאַלֶּ – זַיְהָלֶ – שְׂקָלִים

פְּשָׁוֹט עַר טִימֵש אַיִז, דַעַר מַעֲנְטֵש וְאַל נִישְׁט שְׁטִין
בַּיְמַן דְּאוּוּנָעָן אוֹיפֿ אַהֲרֹן אַרט (וּוַיְלִי דַי מַוְאָא אַז,
עַר וְאַל נִישְׁט אַרְאָפְּפָאַלֶן, וּוְעַט שְׁטָעָרָן אֵיהֶם מַכְוִין צַו זַיִן),
נַאֲרָעָר וְאַל שְׁטִין אוֹיפֿ אַנְידָעִיגְּנָן אַרט.

וְאַגְּטָדַעָר "בֵן אִיש חַי", אַכְוָנָה בְּדוֹךְ וּמַזְזָה, דָאַס
מוֹיל אַיִז אוֹיפֿ אַהֲרֹן אַרט אַיִן
מַעֲנְטְשָׁלְיכָן גַּוְף, וְוי דָאַס הָאָרֶץ. זַעַנָּעָן דַי חַזְלֶל
מַרְמָזָה, דַעַר מַעֲנְטֵש וְאַל דְּאוּנָעָן "בָּמְקוֹם נְמוֹךְ" -
פָּוָן הָאָרֶצָן, וּוְאַס אַיִז נִידָעִיגְּנָר וְוי דַעַר "מְקוֹם
גַּבְוָה" - דָאַס מוֹיל. עַר וְאַל נִישְׁט זַאֲגָן וּוּרְטָעָר
נַאֲרָמִיטָן מוֹיל, וּוְעַן דָאַס הָאָרֶץ אַיִז נִישְׁט מַכְוִין
וְוְאַס עַר זַאֲגָט.

אוֹיךְ וְאַגְּטָדַעָר "בֵן אִיש חַי", דַעַר "מִילְוִי" פָּוָן
וּוְאַרט "אַדְמָ" - אַלְפֿ פְּרָלִית מַמְּ (לְהַתְּהַתְּ)
סָ) אַיִז דַי זַעֲלָבָע אָותִיחָוָת וְוי דָאַס וּוְאַרט "מַחְפָּלָל".
דָאַס אַיִז אַרְמָז, אַוְעַן וְאַל נִישְׁט דְּאוּנָעָן נַאֲרָ

דַעַר הַיְלִיגְּנָר רִיזְוָנָעָר זַיְלַה אַט גַּעֲטִיטְשָׁטָה דַעַם
פְּסוֹק אַיִן פְּרָשָׁת כִּי תְשָׁא (שְׁמוֹת לְגַ, יַט)
וְהַנּוֹתִי אַת אַשְּׁר אַחֲזָן". אַלְעָם וְוָאַס קְוָמָט אוֹיפֿן
מַעֲנְטֵש אַיִז דָאַרְפֿ פָּאַר זַיִן טֻבָּה, אַוְיָב אַזְוִי,
פָּאַרוֹאָס דָאַרְפֿ מַעַן דְּאוּנָעָן? זַאֲגָט דַעַר רִיזְוָנָעָר,
אוֹזְאַטְשָׁ אַלְעָם אַיִז לְטֻבָּה, אַכְבָּר אַוְיָב מַעַן
דְּאוּנָעָט, שְׁפְּרִינְגְּטָה מַעַן בָּאַלְדָה אַרְיְבָעָר צַו דַי
טֻבָּהִי, מִיטְעַן כֵּה פָּוָן דַעַר תְּפָלָה, פּוּעַלְטָה מַעַן אַזְוִי
מַעַן קְוָמָט בָּאַלְדָה אַזְוָן גַּוְטָן, אַזְוָן מַעַן דָאַרְפֿ נִישְׁט
עַם בָּאַהֲאַלְטָן אַיִז עַפְעָם וְוָאַס זַעַט אָוִים וְוי הִפְעָקָה
אַמְּאַהְלָ דָוְרְכִיְין בַּיִזְמַעַן אַיִז זַוְהָבָה צַו דַעַם טֻבָּה.

רְחִמָּנָא לִיבָּא בַּעַי - דְּאוּנָעָן מִיטְהָאָרֶץ

מַעַן דָאַרְפֿ אַכְבָּר דְּאוּנָעָן מִיטְעַן הָאָרֶץ, וְוי דַעַר
"בֵן אִיש חַי" טִימֵשְׁטָה דַי וּוּרְטָעָר פָּוָן דַעַר
גַּמְרָא (כְּרָכוֹת יַי) "אַל יַעֲמֹד אָדָם בָּمְקוֹם גַּבְוָה
וַיַּתְפָּלָל, אַלְאָ יַעֲמֹד בָּמְקוֹם נְמוֹךְ וַיַּתְפָּלָל". דַעַר

בַּיִזְמַעַן מַתְנָגֵד, אַיִז דַעַר גַּאנְצָעָר שְׁמוּעָס גַּעֲוָעָן אַגְּרִיסְעָר וְוְאַונְדָעָר. אַיִז שְׁפָעְטָעָר, וּוְעַן דַעַר
מַתְנָגֵד נַאֲרָעָר אַמְּאַהְלָ דָוְרְכִעְפָּאָרָן דַעַם הָאָטָעָל, הָאָט עַר צַו זַיִן גַּרְוִיסָן וְוְאַונְדָעָר, גַּעֲזָעָהָן דָאַרט אַרְיְכָע
וּוּרְטָשָׁאָפָט. דָאַס פְּלָאָצָן אַיִז גַּעֲוָוָאָרָן פּוֹנְקָט וְוי רְבִי דָוְדָל הָאָט גַּעֲזָאָגָט צַו דַעַם בָּעֵל הַבַּיִת אַיִז פְּרִיהָעָר.
אוֹיךְ אַיִז אַרט, גַּעֲפִינְט זַיְקָאַשׁ אַשְׁטָאָלָל פָּוָן פָּעָרָד; אוֹיךְ אַזְוִיְיטָן אַרט זַעֲנָעָן גַּעֲוָעָן דִּירָות צַו פָּאַרְדִּינְגָעָן, אַוְיָב
אוֹיךְ אַדְרִיטָן אַרט, אַיִז גַּעֲוָעָן אַגְּרִיסְעָרָן. אַלְזָאָ, דַעַר בָּעֵל הַבַּיִת אַיִז גַּעֲוָוָאָר אַשְׁטִיקָל גַּבָּר.
הָאָט דָאַרְפֿ מַתְנָגֵד שְׁוִין גַּעֲזָעָהָן אַז "יִשְׁדָרִים בְּגַוְּ", אַיִז עַר אַרְאָפְּגָעָפָאָרָן צַו רְבִי דָוְדָל טָאָלָנָעָר,
אוֹן אַיִז גַּעֲפָרָעָגָט:

- רְבִי, "כִּי אָוְתָךְ רְאִיתִי צְדִיק לִפְנֵי בְּדוֹר הַזָּה", אַכְבָּר אַיִז זַיְקָאַשׁ פָּאַרְשָׁטִי אַיר נִישְׁטָה: וּוְעַן דַעַר רְבִי הָאָט
גַּעֲזָעָהָן אַז דַעַר בָּעֵל הַבַּיִת פָּאַרְמָאָגָט בְּלוֹזִי צְוִויִּי הַוְּנָדָעָרָת רִינְיִישָׁ, פָּאַרוֹאָס אַהֲרָן עַר בַּיִזְמַעַן צְוָעָנוּמָעָן
זַיִן גַּאנְצָן פָּאַרְמָעָגָן?

הָאָט רְבִי דָוְדָל אַיִז גַּעֲעַנְטָפָעָרָט:

- דַעַר דְּאוּגָעָר יְוָנְגָעָרָמָאָן, דַעַר בָּעֵל הַבַּיִת, הָאָט שְׁוִין לְאָגָג גַּעֲזָאָלָט וּוּרְעָן אַגְּבָר. נַאֲרָעָר הָאָט גַּעֲהָאָט
אַפְּרָאָבָלָעָם, וּוְיִלְבִּשְׁ בַּיִזְמַעַן אַיִז שְׁטוּבָה הָאָט זַיְקָאַשׁ אַנְזָבָדָה זַוְהָה - דַי 200 רִינְיִישָׁ... עַר הָאָט
קִיְּנָמָאָל נִישְׁטָה גַּעֲקָעָנָט מַתְפָּלָל זַיִן מִיטָּ אַנְזָבָדָה זַוְהָה "תְּפָלָה לְעַנִּי כִּי יְעַטְוָף", וּוְיִלְבִּשְׁ הָאָט דָאַרְפֿ גַּעֲהָאָט
די 200 רִינְיִישָׁ. וּוְעַן אַיר הָאָב דָאַס צְוָעָנוּמָעָן פָּוָן אַיִזְמָה, הָאָט עַר מַתְפָּלָל גַּעֲוָעָן צַו דַעַם אַוְיְבָרְשָׁטָעָן,
אוֹן עַר הָאָט אַגְּגָהוּבָן וּוּאַקְסָן!...

ד. עַל דָּרָךְ צְחוֹת קָעָן מַעַן זַאֲגָן, אַז תְּפָלָה אַיִז פָּוָן דַי "דְּבָרִים הַעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עַולְמָ", וּוְיִלְבִּשְׁ
פְּלִיהָט בָּאַלְדָה אַרְוִיָּפֿ אַיִז הַיִּמְלָ, צַו פּוּעַלְן דַי טֻבָּה פָּאָרָן מַעֲנְטֵש גַּלְיִיךְ אַוְיָפֿן אַרט.

דער פרשא קוואלֶ – זיקהָלֶ – שקלִים

דאָם קומט מרמו צו זיין, אָז ווען אידן זענען
איינגעיאמעלט, זיי קומען זיך צוואמען, איז עס אַ
בחינה פון טהרת המקוה (עי' גם בספר רביד הוחב פרשת
ויחי, בשם הרבי ר' וושא ז"ע).

"ירחין" איז בנימטריא ציבור (ש"ח), און אויך
רחמיים איז בנימטריא צבוֹר (ר"ץ), וויל
בי אַ ציבור איז די מרת הרחמים פֵיל גראעסער.

דער "אור שמח" האט געוֹגט, שלמים איז קדשים
קלים, אַבער ווען עס וווערט שלמי ציבור, איז
עס קדשי קדשים. דער רמו אין דעם איז, אָז יעדע
ואָך וואָס מְטוּט בציבור, איז אין דער בחינה פון
קדשי קדשים".

דער "חתם סופר" שרייבט (חידושים מסכת גיטין, דף
nb.) אַ רמו אויף דעם פסוק אין דער
היינטיגער סדרה (לה, ב-ג) "ששׁת ימים תעשה
מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו', לא
תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת". דער
שטן פֿאָרגנִינְט נישט אַז אַידישׁ קינדער זאלן האבן
פרנסה. דער מקור הברכה איז דאָך דער שבת/דייגער
טאג [וואָי די חוֹל זאנָן (וועַק ח"ב פה)] "כל ברכאיין
דלעילאָ ותחא ביום שביעיה תליין". אַזיך זאנָן די
חוֹל (משנה סוף עוקzin) "לא מצא הקב"ה כל' מחזק
ברכה לישראל אלא השלום". וועגן דעם באמידת
זיך דער שטן ער בערב שבת אַרײַנְצּוּרְעַנְגָּן אַז
אַידישׁ שטוב, בעמ און מחלוקת ח"ז, וויל ער
וויסט אָזוי וועט ער קענען חרוכ מאָכן די
פרנסה ח"ג.

דאָם איז מרומו אין פסוק: "ששׁת ימים תעשה
מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש" וגו',
ויבאָלד די מלאכה פון די זעקס טעג וווערט געטווין
אין ובות פון דער קודשה פון שבת, דערפֿאָר "לא
תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", זאלט
אוֹר נישט אַנְצִינְדִּין דעם פֿיעַר פון מחלוקת אַז
אייער הוּי אַזין שבת/דייגן טאג, כדֵי די ברכה זאל
קענען חל זיין אויף אייער הוּי.

מייט די צונג, נאָר מייט דעם "מיילוי" - מיט'ן פולן
הארץ און מחשבה.

כִּי אַתָּה שָׁׂמַעַת תְּפִלָּת כָּל פָּה - אֲפִי" דער
ニידיגסטע אַיד קען פֿוּלִין מִיט תְּפִלָּה

דער "בית אהרן" שרייבט (דף קמ"ד) אויף דעם
פסוק (שמות לב, לב) "וְאֵם אִין מְחַנִּי נָא מְסֻפֶּךָ
אֲשֶׁר כְּתָבָת". משה רבינו ע"ה האט געבעטען, אָז
אויב דער אויבערשטער וועט נישט מוחל זיין פֿאָר
די אידן דעם חטא העגל, זאָל ער אויסמעקן זיין
נאָמען פון די תורה. ואָנט רש", "שְׁלָא יָמְרוּ עַלְיָה
שְׁלָא הִיְתִּי כִּדְאי לְבַקֵּשׁ עַלְיָהֶם רְחִמִּים". מענטשין
זאלן נישט זאנָן, אָז משה איז נישט געוֹעַן רָאוּי אָז
זיין תפֿלה ווֹאָס ער האט געבעטען רְחִמִּים פֿאָר
אַידישׁ קינדער, זאָל אַנְגַּעַנְגָּעַן וועַן.

פרענט דער "בית אהרן", משה רבינו איז דאָך
געוֹעַן דער גרענטער עניין, ווי דער פסוק
וואָנט (במדבר יב, ג) "וְהִיא שְׁמַעַת עַנְיוֹן מְאָד מְכָל
הָאָדָם" וגו', אויב אַזוי, ווֹאָס שטערט אַיהם אָז מען
וועט זאנָן אָז ער אַז נישט געוֹעַן כְּדָאי אויף צו
אויסבעטען כל ישראל?

וואָנט דער "בית אהרן", אָז משה האט זיך טאָקע
געַהְאַלְטֵן פֿאָרְן ערנְסְטָן מענטש ח"ז, אָז
טאָקע וועגן דעם האט ער געוֹאנְט צו דעם
אויבערשטער, אויב דו וועסט נישט אַנְגַּעַנְגָּעַן מִין
תְּפִלָּה, וועלן מענטשין זאנָן, אָז דו האט נישט
אַנְגַּעַנְגָּעַן מִין תְּפִלָּה ווַיְיַלְאֵיך בֵּין דער ערנְסְטָן
מענטש. אַבער אידן דארפֿן דאָך געדענְקָעַן לדורות,
אוֹ דער אויבערשטער געטט אָז די תְּפִלָּה אַפְּלוֹ
פון די ערנְסְטָן מענטשין, אַז וועגן דעם דארפֿן
דער אויבערשטער אַנְגַּעַנְגָּעַן זיין תפֿלה, כדֵי מִזְאָל
וויסן אָז דער אויבערשטער געטט אָז די תפֿלה פון
יעַדְן אַיד.

זיקהָלֶ משה - התחברות צו אַנדערע אַידן
עם ווערט געבענט אַין סְפָּהָק (עי' אמרנו, פ'
פְּרָה, וועד) אָז "זִקְהָלֶ" אַיז בנימטריא מקוה,

דער פרשא קווואלֶ – זיקהַלָּ – שקלִים

טארן נישט זיין צויאמען, און דער שטן ארבעט איז זיין זאלן יא זיין צויאמען, כדי זיין זאלן זיך ארוםקריגן. האט רב מאיר זיין צעטילט, כדי עם זאל נישט זיין א מחלוקת. אויפֿ דעם האט דער שטן גערכעכט, זיין לההוא גברא דאפקיה רב מאיר מביתיה", רב מאיר האט אַרויסגענומען דעם צויאיטן מענטש פון הויז, און איזוי האט דארט מער נישט געהערשט מחלוקת.

ויט שכמו לסבול - די גויסקייט פון מדת הסבלנות דער רמבל זיל שרייבט איזן (ע"י שמונה פרקים פ"ד) או די גרעסטע מדה וואם אַ מענטש ווערט גערימט דערמייט, איז סבלנות, וויל עם איז נישט אַ העכערע מדה פון דעם.

די גمرا דערציזלט (ברכות ה:) אַו רב אלעוזר איז געווען נישט געזונט און רב יהנן איז געקומען מבקר חולה זיין רב אלעוזר. וווען רב יהנן האט געזעהן אַו רב אלעוזר ליגט איז אַ טונקעלן הויז, גליה לדראעה ונפל נהורייה" - האט רב יהנן אויפֿגעוויבן זיין ערמל, און עס איז געווארן לעכטיג איז שטוב.

דאָרָפּ מען פֿאַרְשְׁטִין, פֿאַרְוֹאָס האט די שטוב נישט אויפֿגעלוּיכְטֵן פון רב יהנן'ס פנים?

ה. דער "בן איש חי" טייטשט די ווערטעדר פון דער גمرا, הנהו בי תרי דאייגרי בהו שטן דכל בי שימוש וכו'. פרײַטָג פֿאַרְנָאַכְט איז אַזְמָן, וואָס דער מענטש ווערט מענטש זיך צו בייזערן, כדי עס זאל נישט קליניגקייט, און ער פֿאַרְשְׁטִיט אַז ער איז גערכעכט, און עס איז ווערט זיך צו בייזערן, כדי עס זאל נישט אַרוּיסְקְומָען אַמְכּוֹל בַּי אַיהם איז שטוב. איז די גمرا מרמז, דער מענטש זאל עבר וויסן, אַז דאס איז אַלעַס פון כח פון דעם שטן, וויל ער וויל אַז אַיצְט זאל דער מענטש זיך צו בייזערן אַדער ווערן צוטראָגן. ו. אַמְאַהָל, אַינְמִיטָן אַ שייעור, האט אַ תלְמִיד געפרעגט דעם גאנָן רבּ חַיִים שמוֹאַלְבִּיךְ זצ"ל, ראש ישיבת מיר אין ירושלים, פֿאַרְוֹאָס די נאָז און די אויערן זענען בולט אויפֿן פנים פון מענטש, און די אויגן און דאס מויל זענען אַינוּוּינָג אַז גוף פון מענטש, עס איז אַריינְגעשטַעקט. האט רבּ חַיִים שמוֹאַלְבִּיךְ אַיהם אויפֿן פֿלאַז גענטפֿערט מיט סבלנות:

- דאס איז דערפֿאָר, כדי די אויגן ברילן זאלן זיך האלטן, און נישט אַרְאַפְּפָאַלָּן פון מענטשנְס פנים... פון דער דאַזְגָּעָר מעשה זעהען מיר ווי הoir אַ מענטש קען צוקומען איז מדת הסבלנות, אַז אַנְשְׁטָאַט זיך בייזערן אויפֿן תלְמִיד פֿאַרְוֹאָס ער רעדט אַזעלכּע נַאֲרִישׁע רַיִד אַינְמִיטָן אַ טִּיפְזִינְגָן שייעור, האט רבּ חַיִים גַּאֲרָא אַיהם גענטפֿערט מיט סבלנות, אַ "בעל-בתִּישָׂן" ענטפֿער (עם עקש התפתל)...

דאָמּ איז אויך מרומו איז דער גمرا (גיטין נב.) אַז עס זענען געווען צוּוִי מענטשן וואָס האַבָּן זיך אַרְמְגַעְקְרִיגְט יעדן פרײַטָג בין השמשות, זיך אַמְאַהָל וויל דער שטן האט זיך געווען דרי מַאֲהָל פרײַטָג בין השמשות, און דער שטן האט געמוּז אַרוּיסְגִּינִין פון דאַרְט. האט דער שטן געזָאנְט זיין לההוא גברא דאַפְּקִיה רבּ מאיר מביתיה", ווי איז פֿאַר דעם מענטש וואָס רבּ מאיר האט אַיהם אַרוּיסְגַּעְטְּרִיבָן פון זיין הויז, זאנְט רְשִׁי, אַז רבּ מאיר האט געהערט ווי דער שטן האט געזָאנְט זיין לההוא גברא דאַפְּקִיה רבּ מאיר מביתיה".

פרען די מפרשימים, דער שטן איז דאָך אַ מלָּאָך, נישט אַ מענטש. פֿאַרְוֹאָס האט דער שטן געזָאנְט זיין לההוא גברא? נאָר די גمرا זאנְט (ע"י ברכות נו:) "הרואה קדריה בחלום, יצפה בשלום". אויב אַ מענטש וועהט אַז חלום אַ טאָפּ, זאל ער האָפָעָן אויפֿ שלום, וויל דער טאָפּ מאַכְט שְׁלָוּם צוּוִישׁן וואָסְעָר און פֿיעָר (ע"י שם במחרש"א). ווי אַזוי מאַכְט דער טאָפּ שלום צוּוִישׁן וואָסְעָר און פֿיעָר? - וויל דער טאָפּ אַז מְפַסֵּק צוּוִישׁן זיין. וועהט מען פון דעם, אַז אַמְאַהָל ברעננט אַ הְפֻקְדָּה דעם שלום. רבּ מאיר האט געזעהן, אַז די דאַזְגָּעָר צוּוִי מענטשן

דער פֿרְשָׁה קֹוֶאַלְ – זַיְהָלְ – שַׂקְלִים

נָאָר ווַיְזַיֵּט אָוִים, אָז אַמְּאָהָל וַעֲנָעָן דִּי מַעַלוֹת ווָאָם
זַיְן אָזָן עָר ווּעָרֶת נִישְׁתָּכְעָם, דָּעָר עֲבוֹדָה אָזָן
עֲבוֹדָה ווָאָס ווּעָט אֵיהָם שְׁתִיָּן צָו אָזָות, עָם ווָאָל
אֵיהָם בְּאַלְאַכְטָן מִיט אָמוֹרָא/דִּיגָּע שִׁיןְ.

די ווּעָלֶת דָּעַרְצִילְט אָזָעָה פֿוֹן הַיְלִינְגְּן רְבִ'זְ רְ
אַלְמְלָךְ זַיְעָ פֿוֹן לְיוֹעָנָסְק (וּמָא דְהִלְלָא, כְּאָ
אָרָר), אָזָן זַיְן בְּרוֹדָעָר, דָּעָר הַיְלִינְגְּרָרְבִּי רְ
זַוְשָׁא גַּעַוּעַן בְּאַהְאַלְטָן אָונְטָעָר דִּעְם עַרְמָל. אָזָן אָזָוִי
זַיְעָ פֿוֹן אַנְיְפָאָלְן, אַוְיפָּ אַיְינְ נִסְמָה, אָבָעָר דָּעָר

נָאָר ווַיְזַיֵּט אָוִים, אָז אַמְּאָהָל וַעֲנָעָן דִּי מַעַלוֹת ווָאָם
דָּעָר מַעַנְטָשָׁ קָעָן מִיט דִּעְם בְּאַלְאַכְטָעָן זַיְן שְׁטוּב,
נִשְׁתָּפָן דִּי מַעַלוֹת ווָאָם וַעֲנָעָן פָּאָר יְעָדָעָם
אַנְטְּפָלְעַקְט, נָאָר דּוֹקָא דִּי בְּאַהְאַלְטָעָנָעָ זַאְכָן ווָאָם
קִינְיָעָר ווַיְזַיֵּט נִשְׁתָּפָן דִּעְם - אָט פֿוֹן אָזָא סְכָלָנוֹת
אָדָ"ג פֿוֹן זַיְ שִׁינְגְּט אָוִים דָּעָר גְּרוֹיסָעָ אָוָר אָזָן
שְׁטוּב. דָּעַרְפָּאָר הָאָט דִּי הָאָנָט פֿוֹן רְבִ' יְחָנָן
גַּעַשְׁיָנְט כְּדִי דָּאָס צָו לְעַרְנָעָן, וּוְיָלְ דִּי הָאָנָט אָזָן
דָּאָר גַּעַוּעַן בְּאַהְאַלְטָן אָונְטָעָר דִּעְם עַרְמָל. אָזָן אָזָוִי
זַיְעָ פֿוֹן אַנְיְפָאָלְן, אַוְיפָּ אַיְינְ נִסְמָה, אָבָעָר דָּעָר

ז. הַגָּאוֹן רְבִ' יַעֲקֹב קָאַמְּעַנְעַצְקִי זַצְלָ, דָּעָר רָאַשְׁ יִשְׁבָּה פֿוֹן "תּוֹרָה וְדָעָת" אַיְן אַמְּעַרְיקָע, הָאָט דָּעַרְצִילְט,
אָז אַמְּאָהָל ווּעָנָר אַיְזָאַרְיְנְגָעְקוּמָעָן צָוּם גָּאוֹן רְבִ' מְשָׁה פִּינְשְׁטִין זַצְלָ, רָאַשְׁ יִשְׁבָּה פֿוֹן "תְּפָאָרָת
יְרוּשָׁלָם", הָאָט עָר בְּאַמְּרָקְט אָזָרְבִּיְמְגַע שְׁטִימָנוֹג.

אַוְיפָּ זַיְן פְּרָאָגָע פְּאַרְוּאָס עָר אַיְזָהִינְט אָזָוִי בְּשָׁמָחָה, הָאָט רְבִ' מְשָׁה גַּעַנְטְּפָעָרט, אָזָרְבִּי
פְּרִיהָעָר אַיְזָ פְּאַרְגָּעְקוּמָעָן פָּאָר אֵיהָם אָזָדִין תּוֹרָה, אָזָן עָר הָאָט גַּעַפְּסָקְעָנָט וְיָיָר הָאָט
לְאַמְּיָתָה שְׁלַתְּוֹרָה: "זִיכָּה אַתְּ הַזְּכָאִי, חִיבָּב אַתְּ הַחַיִּבְ".

וּעָנָר רְבִ' מְשָׁה אַיְזָהִים גַּעַקְוּמָעָן פֿוֹן דִּי דִין תּוֹרָה, הָאָט עַמְּיצָעָר טְעַלְעַפְּאַנְירָט צָו אֵיהָם, אָזָן אֵיהָם
אַוְיסְגָּעְזִידָעָלָט, אָזָר אַיְזָ אַטְוֹה בְּדָבָר מְשָׁנָה", אָזָן הָאָט נִשְׁתָּפְטָרָיְגָעְפְּסָקְעָנָט. יְעָנָר הָאָט זַיְק
אַיְדָעָנִיטִיפְּצִירָט מִיטָּן נִאמְעָן פֿוֹן אָזָעָוָסְטָן בְּאַקְאַנְטָן מַעַנְטָשָׁ, אָזָן שְׁנָעָל אַוְיפָּגָעָה אַנְגָּעָן דָּאָס
טְרִיבָּעָל פְּוּנָעָם טְעַלְעַפְּאָן.

דָּעַרְצִילְט רְבִ' מְשָׁה ווַיְיִטְעָר:

- הַיְנִיט אַיְזָ בְּיִ מִיר גַּעַוּעַן יְעָנָר אַיד, אָזָן גַּעַבְעָטָן אַיר זָאָל אֵיהָם פְּאַרְהָעָרָן הַלְּכָוֹת שְׁחִיתָה, אָזָן אוּבָ
עָר ווּעָטָ קָעָנָעָן, בָּעַט עָר אַזְּ כְּתָב אַזְּ עָר אַיְזָ בְּקִי
אֵיהָם גַּעַוְאָלָט תִּכְףָּ וּמִיד אַרְוִיסְטוֹאָרְפָּן פֿוֹן שְׁטוּב, פָּאָר זַיְן חֻזְפָּה, ווָאָס דְּרִיְיָ חַדְשִׁים צְרוּקָ
מִיר אַוְיסְגָּעְזִידָעָלָט אַזְּ אַיר הָאָב נִשְׁתָּפְט גַּעַפְּסָקְעָנָט
הַלְּכָוֹת שְׁחִיתָה. נָאָר ווָאָס דָּעָן, אַיר הָאָב זַיְק בְּאַרְעָכָעָנָט, אַזְּ אַיְזָ דִּי
זַיְנִיט דָּאָן, אַיְזָ דָּאָר גַּעַוּעַן יוֹם כִּיפּוֹר, ווּעָנָר אַיר הָאָב
מִיר גַּעַטְשְׁעָפָעָט, אַיְזָ דָּאָר נִשְׁתָּפְט מְעַגְּלִיךְ אַזְּ אַיר זָאָל
אַנְהָאַלְטָן אָזָעָנָה בְּלָבְ קָעָגְן יְעָנָעָם "מְחוֹצָף",
אָזָן דָּעַרְפָּאָר הָאָב אַיר אֵיהָם פְּאַרְהָעָרָט.

- עָר הָאָט גַּוט גַּעַקְעָנָט ווָאָס אַיר הָאָב אֵיהָם
עָר אַיְזָ בְּקִי אַיְנָהָל הַלְּכָוֹת שְׁחִיתָה. ווּעָנָר אַיְזָ שְׁוִין
דָּעַרְצִילְט רְבִ' מְשָׁה פִּינְשְׁטִין - "אַבְעָר דָו זָאָלָט ווִיסְן,
נִשְׁתָּפְט אָזָוִי חֻזְפָּה דִּיגָּע אַוְיפָּן
טְעַלְעַפְּאַנְיָשָׁעָר גַּעַשְׁפָּרָעָר צָו
מִיר אַיְזָ גַּעַוּעַן פֿוֹן אָזָעָנָה
לְוִיט ווּעָר פְּאַרְשְׁטִיטִיט".

- אַיר הָאָב אַבְעָר גַּעַזְעָהָן, אָזָדָעָר גַּעַזְעָהָן
גַּעַזְעָהָן אָזָעָר הָאָט קִינְמָאָהָל נִשְׁתָּפְט
וּמִיסְטָטָאָקָע נִשְׁתָּפָן
טְעַלְעַפְּאַנְיָשָׁעָר גַּעַשְׁפָּרָעָר צָו
מִיר אַיְזָ גַּעַוּעַן פֿוֹן אָזָעָנָה
מִיט

דער פרשא קוזאל - זיקהּ - שקלִים

דער "קדושת ציון" האט אבער דערצ'ילט פאר זיין
זהן דעם באָבּוּעַר רב רבי שלמה זצ"ל, מיט
אן אַנדערן נסח, אוֹן אַנדערר לִימֹוד:

עם איז געווען אַ גְּרוּפָע חֲסִידִים וּוֹאָם זענען
געפֿאָרָן קֵיֶן לַיְוָעָנָסָק צָוּמָ רְבִּין רְ' אַלְימָלָךְ.
די שיכורים האָבן אַגְּנָעָלְאָפְטָ דִּי חֲסִידִים וּוֹאָם
זענען גְּעוֹזָעָן אוֹיפּ אַיִּין זַיִּטְ, אַזְוִי עַטְלִיבָעַ מַאְהָלָ,
און שפֿעַטְעַרְ האָבן דִּי חֲסִידִים זַיְקָ גַּעֲטוֹיְשָׁטָ, אַונְ
פּוֹנְקָטָ דָּאָן האָבן דִּי שיכורים גְּעוֹזָעָן, "פָּאָר זַיְיָ
הָאָבָן מִיר שְׂוִין גְּעוֹבָן גְּעֻנוֹגָ קְלָעָפָ, לְאִמְרָ זַיְקָ
געמָעָן צָוּ דִּי אַנדערָ...".

זענען דִּי חֲסִידִים זענען שפֿעַטְעַר גַּעֲקוֹמָעָן קֵיֶן
לייענסָק, האָט דער רב רְ' אַלְימָלָךְ זַיְיָ
געָאנְטָ:

- דער לִימֹוד פּוֹן דעם אַיִּין, אַ אַיְד טָאָר נִישְׁטָ
זַוְּנָן בְּעַסְעָר צָוּמָאָן פָּאָר זַיְקָ. אוֹיבָ זַיְיָ וּוֹאָלָטָן
נִשְׁטָ גְּעוֹצָטָ בְּעַסְעָר צָוּמָאָן פָּאָר זַיְקָ, וּוֹאָלָטָן זַיְיָ
נִשְׁטָ בְּאַקְוֹמָעָן קְלָעָפָ.

הָאָט דער באָבּוּעַר רב זצ"ל, גַּעֲפָרָעָט זַיְיָ טָאָטָן,
דעָם "קדושת ציון":

- פְּאָרוֹוָאָם טָאָר מַעַן זַיְקָ נִשְׁטָ בְּעַסְעָר מַאָכָן?!
סַאיַּז עַפְעָם אַן עַנְּין צָוּ זִיצְנָן אַונְכָּפָעָן?!

הָאָט דער "קדושת ציון" גַּעֲנַטְפָּעָרטָ:

- מַטָּאָר זַיְקָ נִשְׁטָ בְּעַסְעָר מַאָכָן אוֹיפּ יְעַנְּעָםָס
חרבּוֹן!

באָבּוּעַר רב, כֶּק אַדְמוֹר מַהְרָ"שׁ זצ"ל, האָט
דִּרְצְיִילָט אַן אַנדערן נִסְחָ, וּוֹי עָרָהָטָ אַטָּם
גַּעֲהַרְטָ פּוֹן זַיְיָ פְּאָטָעָר, הַרְהָקָ בָּעֵל "קדושת ציון"
זצ"ל היַדָּ:

דער נִסְחָ וּוֹאָם דִּי וּוּלְטָ דִּרְצְיִילָט אַיִּין, אַזְ דָּעָר
רבְּ רְ' אַלְימָלָךְ אַונְ זַיְיָ בְּרוּדָעָר דָּעָר ربְּ רְ'
זַוְּשָׁא זענען אַמְּאָהָל גְּעוֹועָן אַיִּין אַ קְרָעַטְשָׁמָעָ,
איַזְנָעָר אַיִּין גְּעוֹזָעָן אוֹיפּ אַיִּין זַיִּטְ פּוֹן דָּעָר
קְרָעַטְשָׁמָעָ, אַונְ דָּעָר צְוַיְּיטָעָר - אוֹיפּ דִּי אַנדָרָעָ
זַיִּטְ. עַטְלִיבָעַ גְּנוּמָ וּוֹאָם זענען דָּאָרָט גְּעוֹועָן, האָבָן
זַיְקָ אַגְּנָעָשְׁיכּוֹרָטָ, אַונְ אַגְּנָעָשְׁלָאָגָן אַיִּינָעָם פּוֹן דִּי
צְוַיְּיָ הַיְּלִיגָעָ צְדִיקִים. אַזְוִי אַיִּין גְּעוֹועָן עַטְלִיבָעַ
מַאְהָלָ, זַיְיָ האָבָן גַּעֲשָׁלָאָגָן דָּעָם צְדִיקָ, אַונְ גַּעֲנַגְעָנָעָן
טְרִינָקָעָן בְּרָאָנָפָעָן, אַונְ צְוַיְּקָעָקָמָעָן צָוּמָ צְדִיקָ, אַונְ
אַיִּהָם נַאֲךְ אַמְּאָהָל גַּעֲשָׁלָאָגָן.

הָאָט אַיִּין בְּרוּדָעָר גַּעֲבָעָטָן דָּעָם אַנדָרָעָן, עָר זָאָל
זַיְקָ בְּיִטְן מִיטָּאָהָם, וּוֹיְלָ מַהָּאָטָ אַיהָם שְׂוִין
גַּעֲשָׁלָאָגָן אַזְוִי פִּילָ מַאְהָלָ. זַיְיָ האָבָן אַזְוִי גַּעֲטוֹהָן, אַונְ
גַּעֲבִיטָן דִּי זַיְיָ פְּלָעַצְיָרָ.

דָּאָם קוּמָנְדִּיגָעָ מַאְהָל וּוֹאָם דִּי שִׁכְבָּרָעָ גְּנוּמָ
זענען צְוַיְּקָעָקָמָעָן שָׁלָאָגָן, האָט אַיִּנָעָר
געָאנְטָ: "דָּעָם אַיְדָ האָבָן מִיר שְׂוִין גְּעֻנוֹגָ מַאְהָל
גַּעֲשָׁלָאָגָן, לְאִמְרָ אַרְבִּיבָרְגִּינִּין צָוּ דִּי אַנדָרָעָ זַיִּטְ..."

הָאָבָן דִּי הַיְּלִיגָעָ בְּרוּדָעָר גַּעֲלָעָרָטָ דָּעָרָפָן, אַזְ
זַוְּעָן עַמְּ אַיִּזְ בְּאַשְׁעָרָטָ פָּאָר עַמְּיִצְן קְלָעָפָ
חַזְ, וּוֹעַטְ עַמְּ אַיהָם נַאֲגִינִּין אַיִּין יְעַדְןָ וּוֹינְקָלוּ וּוֹאָוָ
עָר זָאָל זַיְקָ נִשְׁטָ גַּעֲפִינְגָן.

יעַנְעָםָס נָאָמָעָן, וּוֹיְלָ יְעַנְעָר אַיִּזְ אַ בְּאַקְאַנְטָעָר מַעֲנַטְשָׁ אַיִּין דִּי חַרְדִּיְשָׁעָ קְרִיְינָ אַיִּין נִיְוָיְאָרָקָ...

הָאָט רְבִּי מְשָׁה אַוְיסְגָּעָפִירָטָ:

- אַונְ אַיְרָ פְּרָעָגָטָ מִיר, פְּאָרוֹוָאָס אַיְרָ בֵּין פְּרִילִילִירָ? שְׁטָעַלְטָ אַיְרָ פָּאָר, אוֹיבָ אַיְרָ וּוֹאָלָטָ נִשְׁטָ אַגְּנָעָנוּמָעָן
דָּעָם יְוָנְגָעָרָמָאָן אוֹיפּ אַ פְּאָרָהָעָר, וּוֹאָלָטָ אַיְרָ גַּעֲלִיבָן מִיטָּ אַ טִּינָא בְּלָבָ אוֹיפּ אַיהָם אוֹיפּ אַיְבָיגָ, עַלְ לא
עוֹלָ בְּכָפְוּ!
הָגָהָצָ רְבִּי יוֹסֵף לִיבָּרָמָאָן שְׁלִיטָאָ, בְּרָעַנְגָּטָ אַרְאָפָ אַ מעַשָּׁה אַיִּין זַיִּן סְפָרָ. עָרָ שְׁרִיְבָיטָ אַ הקְדָמָה
צָוּ דִּי מעַשָּׁה, אַזְ כָּאַטְשָׁ זַיִּן סְפָרָ אַיִּין אַנְשָׁטָ קֵיֶן אַרְטָ פָּאָר סִיפּוֹרִי מַעֲשִׁיותָ, אַבעָרָ דִּי דָּאַזְעָגָעָ מעַשָּׁה
הָאָט עָרָ בְּאַשְׁלָאָסָן צָוּ דָרָוקָן אַיִּין סְפָרָ, כָּדִי מִזְאָלָ זַיְקָ אַרְאָפְלָעָרָנָעָן דָּעָרָפָן, וַיְשָׁמַעְ חַכְמָ וּוֹיְסִיףָ לְקָחָ".

דער פרשה קוואַלְ - זיקָהּ - שְׁקָלִים

שריביט ער, אין די צייטן פון הганון רבוי שמעון סופר זצ"ל אבד"ק קראקה, איז דארט געוען אַ יונגערמאָן ווֹאָס האָט שטָאָרָק מְצָלִיחַ גְּעוּוֹן אַין זַיִנְעַ גַּעֲשָׁעֶפֶן, אָנוּ אַיז כְּסֶדֶר גַּעֲשְׁתִּיגַן מַעַלָּה מַעַלָּה, בֵּין ער האָט זַיְרָה מְשָׁדָךְ גְּעוּוֹן מִיטִּין גָּאוּן רבוי שמעון סופר.

ביי די חתונה, האָט אַיְנָעָרָר פֿון די חַשּׁוּבִי הַרְבָּנִים אַין שטָאָט, זַיְרָה אַוּוּקְגַּעַזְעַצְטַּ נְעַבְּן דַּעַם מַחְוֹתָן, אָנוּ אַיהם גַּעֲפַרְעָגַט שְׂטִילְעָרְהִיטִּ, ווֹאָס אַיז דָּעַרְכָּן סָודְוּן זַיִן הַצְּלָחָה. ווֹי אַזְוִי האָט ער זַוְּהָ גְּעוּוֹן צַוְּ אָזָּא רַיְיכְּטוּם, אָנוּ צָום סְוָף נָאָר צַוְּ וּוֹעָרָן אַ מַחְוֹתָן מִיטִּין רְבָּ, רְבָּ שְׁמַעַן סְוָף?

הַאָט דָּעַרְכָּן גַּעֲנְטְּפָעָרְטִּ, אַז ער אַיז גְּעוּוֹאָרָן אַן אַיְדִים בֵּי אַ אַיד ווֹאָס אַיז נִישְׁטַּ גְּעוּוֹן רִירִי, אַבָּעָר ער האָט מְקִיּּוּם גְּעוּוֹן זַיִן הַבְּטָחָה אָנוּ האָט גַּעֲגַבְּן אַ נְדָן, אַלְעָס גְּעֻנְיוּ ווֹי ער האָט צְגַעְזָאָגְטִּ. אַין דַּעַם שְׁבַּת פֿון די שְׁבַּע בְּרָכוֹת, האָט דָּעַרְכָּן יְונְגְּעָרְמָאָן בְּאַמְעָרְקָט אַז די שְׁוּוּגְגָרְ צִינְדָּט לְעַכְתָּ ערְבָּ שבְּת אַין פְּשָׁוְטְעַ לְיִכְּטָעָר, אָנוּ זַיִן רְבִיצְיָן - די כְּלָה - הַאָט גַּעֲצְנְדָן לְעַכְתָּ אָנוּ זַיְלְבָּרְעָנָעָ לְיִכְּטָעָר. וּוֹעָן ער האָט גַּעֲפַרְעָגַט די כְּלָה וּוֹעָגָן דַּעַם, פְּאַרוֹאָס אִיר מְטוּעָרָ צִינְדָּט די שְׁבַּת לְעַכְתָּ אַין פְּשָׁוְטְעַ לְיִכְּטָעָר, הַאָט די כְּלָה גַּעֲנְטְּפָעָרְטִּ, אַז אִיר מְטוּעָרָ האָט אַוּוּקְגַּעַגְּבָן פָּאָרְ אִיר - די כְּלָה - אִירָעָ אַיְגָעָנָעָ לְיִכְּטָעָר. וּוֹיְלָ זַיְהַאָט גַּעֲהַאָט קִין גַּעַלְטָ צַוְּ קַוְּיפָן לְיִכְּטָעָר פָּאָרְ די טָאָכְטָעָר.

שְׁפָעָטָעָר, ביי די סְעָדָה פְּרִיְּטָאָגְטִּ צַוְּ נָאָכְטִּ, הַאָט דָּעַרְכָּן נִיעָרָ אַיְדִים בְּאַמְעָרְקָט אַז דָּעַרְכָּן טִישְׁ אָנוּ די בעַגְעָוָאָנדְוּן זַעְנָעָן גַּאָרְ פְּשָׁוְטְעַ, אָנוּ טִילְזָעָנָעָן אַפְּיָלוּ גְּעוּוֹן צּוּבָּרָאָן. הַאָט ער ווֹידָעָרָ גַּעֲפַרְעָגַט די כְּלָה, די סִיבָּה דּוּרְפָּוּן. הַאָט די כְּלָה גַּעֲנְטְּפָעָרְטִּ, אַז אִירָעָ עַלְטָעָרָן הַאָבָּן אַוּוּקְגַּעַגְּבָן די מְעַבְּלָ פָּאָרְ דַּעַם נִיעָם פָּאָרְפָּאָלְקִ.

וּוֹעָן סְאָזְוּ גַּעֲקָוּמָעָן צָום שְׁלָאָפָּן, הַאָט דָּעַרְכָּן נִיעָרָ אַיְדִים, דָּעַרְכָּן, בְּאַמְעָרְקָט אַז די בעַגְעָוָאָנדְוּן שְׁוּוּרָ אַיז אַלְטָ אָנוּ אַוִּיסְגָּאָקָרָאָן, הַאָט ער ווֹידָעָרָמָהָלָ גַּעֲפַרְעָגַט די סִיבָּה דּוּרְפָּאָרָ, אָנוּ די כְּלָה הַאָט ווֹידָעָרָ גַּעֲנְטְּפָעָרְטִּ אַז מְהַאָט אַוּוּקְגַּעַגְּבָן די בעַגְעָוָאָנדְוּן פָּאָרְ זַיִי - דַּעַם נִיעָם פָּאָרְפָּאָלְקִ. זַוְּנָטָאָג אַינְדָּעָרְפָּרִי, אַיז דָּעַרְכָּן גַּעֲגָנְגָעָן צָום שְׁוּרָ, אָנוּ גַּעֲזָאָגְטִּ אַז דָּעַרְכָּן שְׁוּרָ זַאָּל צּוּרִיקְגַּעַטְרָאָגְן צָום דַּעַם גַּאָנְצָן נְדָן, די לְיִכְּטָעָר, די מְעַבְּלָ, אָנוּ די בעַגְעָוָאָנדְוּן. וְכֵן הַוָּה, מְהַאָט אַלְעָס צּוּרִיקְגַּעַטְרָאָגְן צָום שְׁוּרָ אַין דָּעַרְ הַיִּם.

דּוּרְצִילְטָ ער ווֹיְטָעָר, אַז יְעַנְעַם זַוְּנָטָאָגְטִּ הַאָט ער גַּעֲבָּרָגְטִּ צְעהָן טְוִיזְעָנֶטְוּ בּוּבְּלָ זַיְקָ אַיְנְצְרוֹשָׁן מְעַבְּלָ אַדְגָ. דַּעַם זַעְלָבָן טָאָגְטִּ אַנְכְּמִיטָּאָגְטִּ, אַיז צְגַעְקָוּמָעָן צַוְּ אַיְהָמָ אַ אַיְדָ, אָנוּ אַיְהָמָ אַגְּנְעָבָאָטָן אַרְיְינְצְוּלִיְּגָן גַּעַלְטָ אַין אַ גַּעֲוִיסְטָן גַּעֲשָׁעֶפֶטְוּ. נָאָר דַּעַם ווֹי ער האָט גַּעֲזָעָהָן אַז עַס אַיז אַ גַּוטְעָרָ פָּאָרְשָׁלָאָגְטִּ, הַאָט ער גַּעֲבָּרָגְטִּ נָאָר צְעהָן טְוִיזְעָנֶטְוּ בּוּבְּלָ, אָנוּ ער האָט מְשִׁקְעָרָ גְּעוּוֹן אַין יְעַנְעַם גַּעֲשָׁעֶפֶטְוּ, אָנוּ עַס האָט אַזְוִי שְׁטָאָרָק מְצָלִיחַ גְּעוּוֹן, אַז בֵּין עַטְלִיכְעַט טָעַג האָט ער פָּאָרְדִּינְטָ צּוּאָנְצִיגְטָ טְוִיזְעָנֶטְוּ בּוּבְּלָ, אָנוּ ער האָט שְׁוִין גַּעֲקָוּנְטָ אַפְּצָאָהָלָן בִּידְעַ חֻבּוֹתָ.

אַזְוִי אַיז ער גַּעֲגָנְגָעָן הַעֲכָר אָנוּ הַעֲכָר אַין זַיִנְעַ גַּעֲשָׁעֶפֶטְוּ, בֵּין ער אַיז גְּעוּוֹאָרָן אַ מַחְוֹתָן מִיטִּין רְבָּ, רְבָּ שְׁמַעַן סְוָף זַצְ"ל.

פִּירְטָ אַוִּיסְגָּאָקָרָאָן, אַז ער דְּרוּקְטָ די מְעַשָּׁהָ, כְּדִי אַוִּיסְצּוּלְעָרְנָעָן די הַיְּינְטִיגְעָ יְוָנְגָעְלִיטִיטָ, אַז נִשְׁתַּחַת נָאָר טָאָר מְעַן נִשְׁתַּחַת זַיְצְנָן אוּפְּקָרָפְּטָ, נָאָר אוּפְּקָרְן הָאָרֶץ פְּוּנָעָמָר, טָאָר מְעַן נִשְׁתַּחַת זַיְצְנָן מְדָאָרָפְּטָ, נָאָר מְאָכָן לְיִכְּטָעָר דָּאָס הָאָרֶץ פֿון אַ צּוּוּיְיטָן מְעַנְטָשָׁ.

דער פרשא קווואלֶ – זיקהַלָּ – שקלִים

מייט וווערטער, וואָלט ער באָגאנגען זעלבסטמאָרד רחַל.

כל נדייב לבו – דער באַשעפער וויל דעם רצון, מעער
וויי די נדבה

אויפֿן פסוק (לו, ז) "והמלאה היהת דים לכל
הملאה לעשות אותה והותר", פרען די
ראשונים, עם אויאַן סתרה אוין פסוק, אויב עם אויאַן
געווען געונג, אויאַן דאָך נישט אַיברגעבליבן מעער ווי
זוי האָבן געדארפט?

וְאַנְתָּ דָּעֵר אָרוֹן הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ, אָזֶה דָּעֵר נֵם אויאַן
געווען, אָזֶה דָּעֵר "וַיהוֹתָר" אויאַן אַרְיוֹנָגָאנְגָעָן
אין דעם "דים". עם אויאַן געווען פונקט געונג, אַבעָר
למעשה האָבן די אַידָן גַּעֲרָעָנָמֶט מעער ווי ס'אויאַן
געווען נויטיג, נאָר עַמְּשָׂעָר אַרְיוֹן דָּעָרִין אַברָכה, אָזֶה
אלעָם אויאַן גַּעֲנִיצָט גַּעֲוָאָרָן פּוֹנְקְטָלִיךְ וּוּפְּילְ מַעַן
הָאָט גַּעֲדָרָפְּט.

לוּוִיט דַּעַם וְאַגְּטָהָרָהָקְ בָּעֵל חִיּוֹשִׁי הַרְּיִ"ם זַלְלָה,
אויאַיב עַמְּשָׂעָר וואָלט געווען "וַיהוֹתָר", וואָלטן
די אַידָן געווען צוֹבְּרָאָכָן בַּיִּ זַיִּ, יְעַדְּעָר וואָלט
געַרְאָכָט בַּיִּ זַיִּ, וְעוֹר וּוּיְסָט צַו מִין נְדָבָה אויאַן
ニישט געווען פָּן דַּעַם וְאָס אויאַן אַיבְּרָעָבְּלִיבָן. הָאָט
דָּעֵר אַיבְּרָעָשְׁטָעָר גַּעֲמָאָכָט אַ נֵּם, אָזֶה אלעָם נְדָבָה
וְאָלָן אַרְיוֹנָגָאנְגָעָן אויאַן דַּעַם "דים", אָנוֹן אלעָם אַידָן וְאָלָן
זַיִּן צַוְּפִּידָן.

די חַוְּלָ זַיִּן אַיִּן מְדָרְשָׁ (שְׁמוֹר פְּנַאי, ב) אָזֶה
רְבִנֵּינוּ עַהַהָאָט גַּעֲפָרָעָגָט: "רְבּוֹן הָעוֹלָמִים, מָה

נדבות פִּי רְצָחָ נָא הָ – סְאִיּוֹן דָּא נְדִיבָה מִיטְּן מַוְיל

הָגָהָקְ בָּעֵל שְׁבַּט מָוָסָרִי זַלְלָה (יְוָמָא דְּהִילּוֹלָא כְּבָב
אַדְרָ) אַיִּן זַיִּן סְפָר "מַעְלָלְ זְדָקָה", שְׁרִיבָה
אוֹיֵף אַיִּן אַרְטָם (סִמְן תְּהִשְׁמָ) וּוּי פָּאַלְגָּעָנְדָר: "יִשְׁ
נְדִיבָה שְׁהָוָא כָּל בְּמַעְשָׁה וְגַדּוֹל בְּשָׁכְרָ". סְאִיּוֹן דָּא
אַיִּן נְדִיבָה וְאָס אַיִּן מַעְנְטָש אַיִּן מַנְדָבָ, וְאָס עַמְּשָׂעָר
לִיכְיַת צַו טָהָן, אָנוֹן מַעַן בָּאַקְוּמָט דְּעַרְפָּאָר אַסָּאָר
שְׁכָר. "וְהָא נְדִיבָה הַדְּבִירָ", דָּאָס אַיִּן וְאָס דָּעֵר
מַעְנְטָש אַיִּן מַנְדָב מִיטְּן רְעָדָן, "לְדַקְּדָק בְּלְשָׁנוֹ
לְפִים לְעַנְיִים וְלְשָׁמָח לְמַיְשָׁהָא דְּוָאָג, וְלְהַשִּׁים
שְׁלָוָם, שְׁכָל וְהַתְּלוּי בְּרֹוב דְּבָרִים, וְלֹא יְקַפֵּיד
בְּדִיבָרָו, אַלְאָ יְרַבֵּה דְּבָרִים עַל דְּבָרִים אַלְוָ". מִזְאָל
מִיטְּן צוֹנְג אַיבְּרָעָבְּעָטָן דִּי אַרְיֻמְעָלִיט אָנוֹן דְּעַרְפְּרִיעָן
דַּעַם וְאָס אַיִּן פָּאַרְדָּאָגָהָט, אָנוֹן צַו מַאֲכָן שְׁלָוָם
צְוּוּשָׁן מַעְנְטָשָׁן, וּוּיְלָ דָּאָס אַלְעָם וּוּנְדָט זַיִּן אַיִּן
סָאָרָ רִידָן, אָנוֹן מַעַן זַיִּן נְיַשְׁטָ מַקְפִּיד זַיִּן מִיטְּן
דִּיבָרָ, נָאָר מִזְאָל צְלִילִינְגָּן רִידָן צַו דִּי דָּאַיְגָעָן רִידָן.

דָּעֵר "מַעְלָלְ זְדָקָה" פִּירְט אֹוִים: "בְּדִידִי הָוָה
עַוְבָּדָא", בַּיִּ מִיר הָאָט עַמְּפָאָסִירָט, עַמְּ אַיִּן
געווען אַיִּן מַעְנְטָש וְאָס אַיִִן גַּעֲוָעָן פָּאַרְדָּאָגָהָה
צְוּלִיב זַיִּן עַנְגָּעָן מִצְבָּה, אָנוֹן עַר הָאָט זַיִּן גַּעֲוָאָלָט
נַעֲמָעָן דָּאָס לְעַבְנָן רַחַל, הָאָב אַיךְ מִיט אַהֲם
גַּעֲרָעָט אַסְרָ וּוּוּעָרְטָעָר פָּן פִּוּסִים אָנוֹן טְרִיסְטָ
וּוּעָרְטָעָר, אָנוֹן אַיִּן צִיִּית שְׁפָעָטָעָר הָאָט עַר מִיר
גַּעֲזָאָט, אָזֶה אוֹיֵב עַר וְאָלָט מִקְדָּשָׁמָאָלָס נְיַשְׁטָ
בְּאַגְּנָעָנָמֶט אָנוֹן אַיךְ וְאָלָט אַהֲם נְיַשְׁטָ גַּעֲטָרִיסְט

ט. הרהָק מַהְרָי מַבְּעָלָז זַלְלָה זַלְלָה הָאָט גַּעֲזָאָגָט פָּאַר זַיִּינָעָ חַסִּידִים, זַיִּן זַאֲלָן לְעַרְנָעָן דַּעַם סְפָהָקְ שְׁבַּט מָוָסָר
יְעַדְן טָאָג.

י. נָאָר אַחֲבָר וְאָס דָּעֵר בָּעֵל "שְׁבַּט מָוָסָר" הָאָט מַחְבָּר גַּעֲוָעָן, אַיִִן כִּידְעָו דָּאָס סְפָר "אַזְוֹר אֱלֹהִוּ".
עַר הָאָט אַנְגָּעָרְפָּן דַּעַם סְפָר "אַזְוֹר אֱלֹהִוּ", צְוּלִיב אַנְסָ וְאָס הָאָט פָּאַסִּירָט מִיט אַהֲם. אַמְּאָהָל
בְּיַיְנָאָכָט וּוּעָן עַר אַיִּן אַיִּפְּגָּעָשְׁטָאָנָעָן צָום דְּאַוְוָעָן, אָנוֹן עַס אַיִִן גַּעֲוָעָן טְוָנְקָל אַיִִן שְׁטוּבָה, הָאָט עַר
נְיַשְׁטָ גַּעֲפָוָנָעָן זַיִּן גַּאֲרָטָל. עַר הָאָט גַּעֲטָאָפְּט אַיִּף דָּעָר עַר, אָנוֹן הָאָט גַּעֲפָוָנָעָן אַגְּרָטָל" אָנוֹן זַיִּן
גַּעֲגָאָרְטָלְטָ דְּעַרְמִיט.

נָאָכָן דְּאַוְוָעָן שְׁחָרִית – וּוּעָן סְאִיּוֹן שְׁוִין גַּעֲוָעָן לְעַכְתִּיג אַינְדְּרוֹוִיסָן, הָאָט עַר בְּאַמְּעָרְקָט אַזְוֹעָן עַס אַיִִן
גַּעֲוָעָן אַשְׁלָאָגָן! לְזֹכֶר פָּן דַּעַם דְּאַזְוִיגָן נֵס, הָאָט עַר אַנְגָּעָרְפָּן דַּעַם סְפָר "אַזְוֹר אֱלֹהִוּ".

דער פרשא קוואלַ – זיקהָלַ – שקלִים

דאָם איז אויך די כוונה פון דער גمرا (מגילה י):
 "מקומ אָרוֹן אַינוּ מִן הַמְּדָה". דאָם הייליגסטע
 אָרטֶן, דער אָרוֹן איז דָּאָרט וואָם "אַינוּ מִן הַמְּדָה",
 וואָו עַס אַיז נִשְׁטָא אֵת מְצִיאֹתֶן, ווַיְיַלְלַ מִהְאָט נִשְׁטָא
 גַּעֲהָאָט גַּעֲנָג צֹ גַּעַבְנָן, אָדָעֶר ווַיְיַלְלַ מִהְאָט שְׁוֹן
 נִשְׁטָא גַּעֲלָאָט בְּרַעֲנָגָן מַעַר - דָּיְקָא דָּאָרטֶן אַיז
 גַּעֲוָעָן דער קְדָשִׁים".

מעניין זה, טיפישט דער "חידושי הר"ם" אויך
 דעם פסוק (לה, כ) "והנשאים הביאו את
 אַבְנֵי הַשְּׁהָם" וגו', אונ דִי נְשִׁיאָמִים הָאָבָן גַּעֲרָנָגָן
 זַיְעָרָע נְדָבָות, דִי שְׁבָם שְׁטִינְנָעֶר, פָּאָרֶן מִשְׁכָּן, זָאנְטַ
 רְשִׁיַּיִ, אָז דערפָּאָר שְׁטִיטָט דָּאָם ווְאָרט "נְשִׁיאָמִים" אַז
 אַז יְוָד, ווַיְיַלְלַ זַיְיָ הָאָבָן זַיְקָ גַּעֲפִילָט צֹ בְּרַעֲנָגָן
 זַיְעָרָע נְדָבָות, זַיְיָ הָאָבָן גַּעֲוָאָגָט, פְּרִיהָעָר זָאלָן די
 אַידָּן בְּרַעֲנָגָן זַיְעָרָע נְדָבָות, אַונְ וואָם עַס ווּעַט
 אַוְיסְפָּעָהָלָן צֻום סּוֹף, ווּעָלָן מִיר גַּעַבְנָן. דערפָּאָר
 גַּעֲוָעָן זַיְיָ נְעַנְשָׂן גַּעֲוָאָרָן אָז דָּאָם ווְאָרט "וְהַנְשִׁיאָמִים"
 שְׁטִיטָט "חַסְרָיְוָד".

פָּאָרוֹאָם אַיז פּוֹנְקַט דָּאָם אַז יְוָד אַרְוִיסְגַּעַנוּמָעָן
 גַּעֲוָאָרָן פּוֹנָעָם ווְאָרט "וְהַנְשִׁיאָמִים"? נָאָר
 דער עִקָּר פָּוֹן אַזְיַד (יְיַד) אַיז די מְדָה פָּוֹן וּרְזִוּת,
 דער רְצִוָּן, דָּאָם צְוָאִילָן זַיְקָ צֹ די מְצֹוֹתָה.

מייט דעם אַיז פְּאָרָעָנְטְּפָעָרט ווְאָם עַס אַיז גַּעֲוָעָן
 די טָעָנה קָעָגָן די נְשִׁיאָמִים, לְכֹאָרָה הָאָבָן זַיְיָ
 דָּאָק גַּעֲהָאָט אֵת גַּטְעָ טָעָנה, אָז זַיְיָ ווּעָלָן גַּעַבְנָן אַלְעָם
 ווְאָם עַס ווּעַט אַוְיסְפָּעָהָלָן? נָאָר ווְאָם דָּעָן, אַזְיַד
 טָאָר נִשְׁטָא זָאנְטַ זַיְקָ עַס ווּעַט אַוְיסְפָּעָהָלָן ווּעָלָן

נִשְׁהָה בְּנוֹתָר?", וואָם זָאָל מַעַן טָהָרָן מִיט די
 אַיבְּעָרָגְעַבְּלָבְּעָנָעָ נְדָבָות? "אמֶר לוּ הַקְּבָּה, לְךָ
 וְעַשָּׂה בְּהָם מִשְׁכָּן לְעָדוֹת". הָאָט דער אַוְיבְּעָרָשְׁטָעָר
 גַּעֲזָאנְט צֹ מְשָׁה, מַאֲךָ פָּוֹן די אַיבְּעָרָגְעַבְּלָבְּעָנָעָ
 נְדָבָות דַעַם מִשְׁכָּן הַעֲדוֹת. אַיז שְׁוֹעָר, עַס אַיז דָּאָק
 אַיבְּעָרָגְעַבְּלִיכְבָּן שְׁוֹן נָאָכָּן מָאָכָּן דַעַם מִשְׁכָּן?

זָאנְטַ הרה"ק מהרי"ד מבעלוא זַיְעָע אַמְּאָמָר נָוָאָר,
 מְשָׁה רְבִינוּ עַה הָאָט גַּעֲזָאנְט, די אַידָּן הָאָבָן
 גַּעֲוָאָלָט בְּרַעֲנָגָן נָאָר נְדָבָות פָּאָרֶן מִשְׁכָּן, אַונְ
 מִהְאָט אַוְיסְגָּרוֹפָּן "אֵל יַעֲשֵׂה עוֹד לְמַלְאָכָה" (לֵ),
 וְ, מַלְאָטַ נִשְׁטָא בְּרַעֲנָגָן. די כוונה אַיז, די אַידָּן
 הָאָבָן זַיְקָ אַיבְּעָרָגְעַקְלָעָרט אֵז זַיְיָ ווּילָן נָאָר בְּרַעֲנָגָן,
 טְרָאָכְטָעָנְדִיגְ אֵז זַיְיָ הָאָבָן נָאָכְנִישָׂת יוֹצָא גַּעֲוָעָן
 גַּעֲנָגָן. דָּאָם הָאָט מְשָׁה גַּעֲזָאנְט, די אַידָּן ווּילָן אֵז
 די בְּאַשְׁעָפָעָרָם מִשְׁכָּן זָאָל גַּעֲבוּט ווּעָרָן פָּוֹן זַיְעָר
 נְדָבָה אַונְ ווּילָן בְּרַעֲנָגָן נָאָר, אַבְּעָר זַיְיָ הָאָבָן נִשְׁטָא
 גַּעֲנָגָן, צֹ מַעַן הָאָט שְׁוֹן בְּאָפְוִילָן מַעַן זָאָל שְׁוֹן מַעַר
 נִשְׁטָא בְּרַעֲנָגָן. הָאָט דער בְּאַשְׁעָפָעָר גַּעֲזָאנְט: לְךָ
 וְעַשָּׂה "בְּהָם" מִשְׁכָּן לְעָדוֹת, אַיךְ דָּאָרָפָּ הָאָבָן דַעַם
 רְצִוָּן זַיְעָר ("בְּהָם"), דער ווּלָן ווְאָם זַיְיָ הָאָבָן
 גַּעֲוָאָלָט אַונְ זַיְיָ הָאָבָן נִשְׁטָא גַּעֲקָעָנָט גַּעַבְנָן. דַעַם
 דָּאָזִין רְצִוָּן דָּאָרָפָּ אַיךְ הָאָבָן, נִשְׁטָא די נְדָבָה אַלְיַין.

דאָם אַיז אויך די כוונה פָּוֹן דַעַם ווְאָם מִיר זָאנְ
 בַּיִּם דָּאָזְוָעָנָעָן "הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמָרָה", דער
 אַוְיבְּעָרָשְׁטָעָר קְלוּבָּט אָוִים די "שְׁוּרִים", דַעַם רְצִוָּן
 ווְאָם מַזְוִיל אַונְ מַקְעָן נִשְׁטָא בְּרַעֲנָגָן גַּעֲנָגָן.

יא. אַזְיַד אַזְיַד הָאָט זַיְקָ אַפְּגָעָרָעָט פָּאָרֶן סְלָאַנִּימָעָר רְבִין, כְּקָ אַדְמוֹר' בעל "נְתִיבָות שְׁלָוָם" זְצִ"ל, אַז
 עַר הָאָט אַשְׁטָאָרָקָן רְצִוָּן, עַר ווַיְלַל עַרְעָנָעָן, אַבְּעָר לִיְדָעָר פָּאָלָט עַר כַּסְדָּר אַרְאָפָּ
 פָּוֹן די מְדָרָגָה. עַר הָאָט צְוָגָעָלִיגָּט: "אוֹיפָק מִיְּנָן קָבָר ווּעַט מַעַן קָעָגָן אַוְיפָּשָׁרְיָבָן: 'פָּה נְטָמֵן בְּעַל
 הַשְּׁאִיפָּות'...", ווַיְיַלְלַ אַיךְ הָאָבָן נָאָר שְׁאִיפָּות!

הָאָט דער "נְתִיבָות שְׁלָוָם" גַּעֲנָטָפָעָרט דַעַם אַיךְ
 - ווּעָן אַיךְ גַּי אַמְּאָהָל אוֹיפָק אֵצְבָּעָן אַז בֵּית עַלְמָיִן אַונְ אַיךְ זַיְהָאָר אַז
 הַשְּׁאִיפָּות", גַּי אַיךְ צֹוֹנְהָאָן צְוָעָרָשְׁטָט, צֹו זָאגְן דָּאָרט אֵת קָאָפִיטָל תְּהָלִים...

דער פרשַׁה קוֹזָאַלְ – זַיְהָלְ – שְׂקָלִים

נָאָר זַיְהָלְ אַבְּלֵד גַּעֲנוּמָעַן צֹו טֹהָן זַיְעָר
עֲבוֹדָה מִיטְ וּרְיוֹזָת.

פּוֹקְ חַיִ, וּוֹאָסְ אַיְ גַּעֲוֹאָרְן? פֿרְשַׁת נְשָׁא, וּוֹאָסְ
וּוּרְטַ דָּעַרְצִילַטְ וּעֲנָן דִּי קְרַבְנָותְ וּוֹאָסְ דִּי
נְשָׁאָסְ הָאָבָן גַּעֲרַעַנְגַּט אַיְ מְשָׁבָן, אַיְ דִּי לְעַנְגַּסְטַע
פֿרְשַׁה אַיְן דָּעַרְתָּה. דִּי תּוֹרָה חַוְרַטְ אַבְּעָרְ אַלְעַ
קְרַבְנָותְ פּוֹן דִּי נְשָׁאָסְ, בִּי יְהָדָן נְשָׁא בְּאַזְוֹנְדָעַר,
צֹו וּוֹיְזָן אַזְ זַיְהָלְ אַזְ גַּעֲנוּמָעַן מִיטְ אַ וּרְיוֹזָת אַזְ
אַתְחַדְשָׁוֹת צֹו זַיְעָרְ עֲבוֹדָה, אַזְ זַיְהָלְ טָקָע
בָּאַקְוּמָעַן שְׁכָרְ דָּעַרְוִיפְ.

מִיר גַּעַבְןְ". דָּעַרְ רְבָנוֹ שֶׁלְ עַולְםְ דָּאָרְפְּ נִישְׁטַ דָּאָס
"גַּעַבְןְ" פּוֹן אַ אַידְ, עַרְ פָּאָדְעָרְטְ פּוֹן אַיְהָם וּרְיוֹזָת,
זַיְן קָאָרְ, זַיְן רְצָוְן אַזְן הַתְּלָהְבָותְ פָּאָרְ דִּי מְצָהָה.
וּעֲנָן דָּעַמְפּוֹלְטַ פְּעַהְלַטְ דָּעַרְ אַזְתְּ יוֹיְדְ, וּוֹיְלְ אַוְיבְּ עַם
פְּעַהְלַטְ דָּעַרְ רְצָוְן אַזְן דִּי וּרְיוֹזָתְ, הַאָטְ דָּעַרְ אַידְ
גָּאָרְנִישְׁטַ גַּעַטְוֹהָן, דָּאָס אַיְ נִישְׁטַ אַ "יְזָדְ".

וּוֹאָסְ הָאָבָן דִּי נְשָׁאָסְ גַּעַטְוֹהָן? זַעְהַנְדִּיגְ אַזְ עַם
פְּעַהְלַטְ דָּעַרְ אַזְתְּ יוֹיְדְ אַזְן וּוֹאָרְטַ
וּהַנְּשָׁאָסְ", וּעֲנָן זַיְ נִישְׁטַ גַּעַוְאָרְן צְוָרָאָכְן אַזְן
מִיוֹאָשְׁ, זַיְהָלְ מַעְרְ נִישְׁטַ גַּעַקְוּקְטַ אַוְיְפְןְ עַבְרַ,

פרשַׁת שְׂקָלִים

הַרְהָ"קְ רְבִי פְּנַחַמְלְ קָאָרְיִצְעַרְ זַיְעַ פְּלַעַגְטַ זַעַגְן שְׁוִין קְוּמָעַן דִּי דִ' פְּרָשָׁוֹת,
(אמְרִי פְּנַחַמְלְ, שְׁעָרְ דְ, אַזְתְּ רְכָהְ), "אַיְדְ וּוֹאָרְטַ

יב. אַיְן דָּעַרְ צִיְטַ פּוֹן עַסְטְרִיְיכִישְׁן קִיסְרַ פְּרָאנְץְ יְאֹזְעַף, אַיְ גַּעַוְעַן אַ גַּעַזְעַץ אַיְן עַסְטְרִיְיךְ (וּוֹאָסְ גַּאֲלִיצְיַע אַיְ
דַעְמְאָלָס גַּעַוְעַן אָונְטָעַר עַסְטְרִיְיךְ) אַוְיפְּצָהְעַנְגָעַן אַ בְּיַלְדְ פְּוֹנָעַם קִיסְרַ אַיְ יְעַדְעַ שְׁוֹהָל.

אַמְּאָהָלְ וּוֹעַן דָּעַרְ קִיסְרַ הָאָטְ בְּאַזְוֹכְטַ דִּי שְׁטָאַטְ קְרָאָקָא, אַזְ אַיְ גַּעַקְוּמָעַן בְּאַזְוֹכוֹן דִּי שְׁוֹהָלְ פּוֹן דָעַמְ
שְׁטָאַטְ רְבָ הָגָוָן רְבִי שְׁמַעַוְן סְוּפְרַ זְצָלְ, הָאָטְ עַרְ גַּעַזְעַהָן אַזְ דָאָסְ בְּיַלְדְ אַיְזְ צְזַעַצְטַ גַּעַוְאָרְן (דָאָסְ אַיְ גַּעַוְעַן
דִּי אַרְבָּעַטְ פּוֹן דִּי שְׁוֹנָאֵי יְשָׁרָאֵל, וּוּלְכָבָעַ הָאָבָן גַּעַוְאָלָט אָונְטָהָן צְרוֹתְ פָּאָרְ דִּי אַיְדָן).

וּוֹעַן דָּעַרְ קִיסְרַ הָאָטְ זַיְךְ בְּאַגְּעַגְנַטְ מִיטְ רְבִי שְׁמַעַוְן סְוּפְרַ, הָאָטְ דָעַרְ קִיסְרַ אַיְהָם גַּעַזְגָטְ: "אַיְךְ הָעָרְ
אַזְ מַעַן הָאָטְ צְוָרָאָכְן דָאָסְ בְּיַלְדְ פּוֹן מִירְ, וּוֹאָסְ הָאָטְ גַּעַהְאָגְעַן אַיְ שְׁוֹהָלְ!".

רְבִי שְׁמַעַוְן סְוּפְרַ אַיְ גַּעַוְאָרְן אַיְבְּעַרְאַצְשַׁטְ, וּוֹיְלְ עַרְ הָאָטְ נִישְׁטַ גַּעַוְאָסְטַ אַזְ מַהְאָטְ צְוָהָקָטְ דָעַמְ
קְעַנְגָּאַסְ בְּיַלְדְ. עַרְ הָאָטְ זַיְךְ אַבְּעָרְ בְּאַלְדְ אַגְּנָעָרְפָּן צָוְמַ קִיסְרַ:
- מִירְ, אַיְדָן, לִיְגַן תְּפִילִין יְעַדְן טָגְ, כְּדִי צֹו גַּעַדְעַנְקָעַן דָעַמְ אַיְבְּעַרְשְׁטַעַן סְאַיְינְצִיגְקִיטַ, "יְחֻדוֹדְ וְאַחֲדוֹתְ
יְתְבָרְקָרְ שְׁמוֹ בְּעוֹלָמְ". שְׁבָתְ, אַבְּעָרְ, לִיְגַן מִירְ נִשְׁטַ תְּפִילִין אַיְזְ אַזְן אַזְתְּ, אַזְ שְׁבָתְ אַיְזְ אַזְן
וּוֹיְלְ דָעַרְ אַיְבְּעַרְשְׁטַעַרְ אַלְיַיְן קְוּמְטַ אַרְאָפְ צֹו דִי אַיְדָן אַיְנָ שְׁבָתְ. וּוֹעַן דָעַרְ מֶלֶךְ
הַמְלָכִים אַיְזְ דָאָ, פְּעַהְלַטְ נִישְׁטַ אַוִיסְ דָעַרְ אַזְן תְּפִילִין.

אוֹן רְבִי שְׁמַעַוְן סְוּפְרַ הָאָטְ אַוִיסְגָּעָפִירְטַ:

- דָאָסְ זַעְלָבָעְ אַיְזְ בְּנוֹגָעְ צֹו דִירְ. מִירְ הַאֲלָטָן דָאָסְ בְּיַלְדְ פְּוֹנָעַם קִיסְרַ נָאָרְ דַעְמְאָלָס וּוֹעַן דָעַרְ קִיסְרַ
אַיְזְ נִישְׁטָאַ, אַבְּעָרְ יְעַצְטַ, אַזְ דִוְ בְּיַצְטַ גַּעַקְוּמָעַן אַהֲרָרְ אַוִיסְ אַבְּזָרְ אַיְזְ בְּאַזְוֹרְ, הָאָטְ דָאָרְ נִישְׁטַ קְיַיְן זַיְנָעַן צֹו הַאֲלָטָן
דָאָסְ בְּיַלְדְ פְּוֹנָעַם קִיסְרַ. אַדְרָבָהְ, עַסְ אַיְזְ אַחֲזָפָהְ צֹו הַאֲלָטָן אַבְּיַלְדְ פְּוֹנָעַם קִיסְרַ, אַיְן דָעַרְ צִיְטַ
דָעַרְ קִיסְרַ אַלְיַיְן גַּעַפְנִינְ זַיְךְ דָאָ!...
לְעַנְנִינְנוֹ, וּוֹעַן דָעַרְ בְּאַשְׁעַפְעַרְ אַלְיַיְן קְוּמְטַ אַרְאָפְ צֹו אַונְזַ, אַיְן שְׁבָתְ, אַזְ דָעַרְצָוְ אַיְן פְּרָשַׁת שְׂקָלִים,
דָאָרְפְּן מִירְ זַיְךְ אַזְוֹדָאַיְ מַתְבּוֹן זַיְן אַוִיסְצְוּזְנִין דִי צִיְטַ וְוי גַּעַהְעָרִיגְ.

דער פֿרְשָׁה קְוֹאַלֶּ – זַיְהָלֶ – שְׂקָלִים

עלינו אדון נשא", איז דאך אודראי געוויס איז מען
קען מבטל זיין אלע שלעכטע גוירות.

דער געדאנק פון פרשת שקלים איז, איז יעדר איד
האט געגעבן אַ ממחיצת השקל, ווי דער פסוק
וֹאנְט (שמות ל, ט) "הָעֲשֵׂר לֹא יַבְהֵה וְהַלֵּ לֹא
יִמְעוּט" ממחיצת השקל. דאס איז מרמו, איז יעדר
איד, אַפְּלִוּ דער וואָס איז אַ דָּל וְמַדְלָל בְּרוּחָנִיות,
יעַדְן אַיִּינָעַם צִילְמַט מַעַן, אָוֹן דִּי חַזְלָל וֹאנְגָן (ביצה ד):
דָּבָר שְׁבָמְנִין אַפְּלִוּ בְּאַלְפָ לֹא בְּטִילָה". אַ זַּאְךְ וְוָאָס
ווערט געציילט, ווערט קינמאָל נישט בטול. מען
דאָרָף נָאָר צוֹגְרִיטָן דעם "מַטְבָּעַ שֶׁל אַשׁ", וְוָאָס
דער אויבערשטער האָט געוויזן פֿאָר משה רבינו.

דער "אוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ" שְׁרִיבְתָּא אַיְפְּזָן פְּסוֹק "כִּי
תְּשַׁא אֶת רָאֵשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפִקְדָּהֶם". דִּי
גְּמָרָא וֹאנְט (חנינה ט). אַז דער מענטיש איז גְּלִיךְ
מייט דָּרִי זַאְכָן צַו אַ מְלָאֵךְ, אָוֹן מִיטָּרִי זַאְכָן צַו
אַ בְּהָמָה. וְוָאָס אַז אַבְּעָר דער חִילּוֹק צוֹוְשָׁן דעם
מענטיש אָוֹן דִּי בְּהָמָה? דער חִילּוֹק אַיִּז, אַז דִּי בְּהָמָה
גִּיטְמַז קָאָפְ אַרְאָפְגָּעָלָאָוטָן צַו דער ערְדָה, אָוֹן דער
מענטיש הייבט אויפּ זײַן קָאָפְ, ער "גִּיטְמַז קָאָפְ
אַרְוּפְּדִי", וְזַיְמָאָט.

דער הייליגער ריזונער זַיְעַד האָט גַּעְזָגְט, אַז דִּי
פֿיר פרשיות זענען אַנטְקָעָגָן דִּי פֿיר אַותְיוֹת
פֿון שֶׁם הוּא בְּהָה. אַז דִּי דִּי פרשיות, קען מען זַיךְ
מדבק זײַן אַזְן בְּאַשְׁעָפָר כְּבִיכָּל, אָוֹן מַדְאָרָף עַם
אוֹיסְנוֹצָן וְזַיְגָעָהָרִין.

דער הסבר אַז דעם אַז, דער אלְשִׁיךְ הַקָּדוֹשׁ
וֹאנְט, אַז אַז גַּעְוִיסָע מִדְיָנִית אַז גַּעְוָעָן
איַינְגַּעֲפִירְט, אַז אַפְּלִוּ וְוָעַן מַהְאָט דַּן גַּעְוָעָן אַ
מַעְנְטִישׁ לְמִיתָה וְוַיְלָעַר הָאָט זַיךְ פְּאַרְזִינְדִּיגְט קָעָגָן
דִּי מְלוֹכוֹתָה, אַבְּעָר אוֹיבָר עַר הָאָט גַּעְוָעָן דָּאָס פְּנִים
פֿון דַעַם קָעָנִיגָּה, הָאָט מַעַן אַרְאָפְגָּעָנוּמָעָן דַעַם עַוְנָשָׁן,
אוֹן אַהֲם גַּעְלָאָוט לְעַבָּן.

מִיטָּמַע דַעַם טִיְּטִישָׁת דַעַם אלְשִׁיךְ הַקָּדוֹשׁ דַעַם פְּסוֹק
(אסתר ז, ח) "הָגֵם לְכִבּוֹשׁ אֶת הַמֶּלֶכֶת עַמִּי
בְּבַיִת, וְפִנֵּי הַמֶּן חָפוֹ", וְוַיְלָעַר וְוָעַן אַחֲשָׁוּרִוֹשׁ הָאָט
בְּאַפְּוּלָן מַעַן זַאלָ אַוְפְּהָעָנָגָן הַמִּןְעָן אַיְפְּזָן בּוּם,
הָאָט מַעַן גְּלִיךְ פְּאַרְדָּעָקָט הַמִּנְסָפָנִים, כְּדִי עַר זַאלָ
נִישְׁטָה קָעָנִיגָּה וְעַהֲן דָּאָס פְּנִים פְּוֹנְגָם קָעָנִיגָּה, אַז דִּי
גִּירָה זַאלָ נִשְׁטָה בְּטָל וְוַעֲרָן.

לוּיִט דַעַם קוּמָט אַוְסָם, לְהַבְּדִיל, אַז מַעַן גִּיטְמַז זַיךְ
זַיְהָן מַטְמַז אַוְבְּעָרְשָׁטָעָן כְּבִיכָּל, "אוֹר פְּנִיךְ

יג. עס ווערט געבענgett אין ספרים, אינעם פסוק (במדבר יב, ג) "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֵיו מֵאַד מִכְלָה אֲשֶׁר
עַל פְּנֵי הַאֲדָמָה", שטייט דאס וואָרט "עֲנֵיו" חסר יוֹד - "עֲנוֹ". דאס קומט מרמו צו זײַן, אַז וועַן עס
איַז נוגע עניינים פֿון אַידִישְׁקִיט, זַאל דער מענטיש זַיךְ נִשְׁטָה הַאֲלָטָן קְלִיאָן, נָאָר מְקִימָן זַיְן "וַיְגַבֵּה לְבָוָה
בְּדָרְכֵי הַיְּהוּדָה" (דה אַיְטָן).

יד. הרה"ק בעל חידושי הר"ם זְצַ"ל הָאָט אַמְּאָהָל גַּעַזְגָּט: "דִּי יְוָנְגָעְלִיט בְּעַטְנָה פֿון מִיר, אַיְר זַאלָ
אַוְעַקְנָעָמָעָן בְּיַי זַיְיָ דַעַם יִצְרָא הַרְעָה. אַיְר קָעָן אַוְעַקְנָעָמָעָן זַיְעָר יִצְרָא הַרְעָה,
זַיְיָ וְוַעֲלָן זַיךְ דָאָךְ אַרְוּמְדָרְיִיעָן וְזַיְיָ בְּהָמָות!...", וְוַיְלָעַר אֶן דַעַם יִצְרָא הַרְעָה, אַז דער מענטיש ווי אַ בְּהָמָה. ווי
דער רבִי רִי אַלְימָלֶךְ זַיְעַבְטָה: "הָאָדָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְשִׁבְרָה אֶת הַטְבָעָה".

על דַרְךְ צְחוֹת קָעָן מַעַן זָאָגָן, ווי אַזְוִי הַיִּבְטָה מַעַן אוֹיפּ דַעַם קָאָפְ מִיטָּמַז אַז "קְפִיזָן" - מִגְיָט אַיִּין קוּוּטָש
איַן הַאֲרָצָן, אָוֹן דער קָאָפְ וְוַעֲרָט אַוְפְּגָעָהוּבָן.
מַעַן דָאָרָף אַבְּעָר זַיְהָן אַז דער קָאָפְ זַאלָ זַיְן בְּאַהֲפָטָן צָום גּוֹפָן. אַוְיָבָן מִהַּיִּבְטָה אוֹיפּ נָאָר דַעַם קָאָפְ
אוֹן דַעַם גּוֹפָן בְּלִיְבָט אַוְנָטָן, אַז מַעַן ווי אַ גַּעַהְעָנָגָן חַזְוָה. עַשְׂוֹ הַרְשָׁעָה אַוְיָבָן גַּעַהְעָאָט אַז קָאָפְ (כְּמוֹבוֹא
בְּסֶפֶה קְשָׁמָה האַרְזִילָה), נָאָר זַיְנָעָ אַיְבָרִים זַעֲנָעָן נִשְׁטָה גַּעַהְיִילִיגְט גַּעַוּאָרָן.

דער פֿרְשָׁה קּוֹאַלֶּ – זַיְהָלֶ – שְׂקָלִים

מִטְבֵּעַ שֶׁל אַשׁ - אֲאַיד דָּאָרְפַּ אַזְוַעַגְעַבָּן זַיְן
הָאָרֶץ אֵין נְשָׁמָה פָּאָר בָּאַשְׁעַפְעַר

דער חידושי הר"ם ז"ל ברעננט, "דרשן אחד ממרינת אשכנו אמר", אַדרשן פֿון אשכנו האט געוֹאנט, אויף די ווערטער פֿון די חז"ל (תנומה תשא, פ"ט) או משה רבינו ע"ה האט זיך געלפלָגט צו וויסן די צורת המטיבע, האט דער אויבערשטער איהם געוֹיזן אַ מִטְבֵּעַ שֶׁל אַשׁ פֿון אונטער כסא הכבוד.

האט דער דרשן געפרענט, ווי קומען מטיבעות אונטער דעם כסא הכבוד? אונטער דעם כסא הכבוד זענען דא נשמות ישראל, ווי מיר זאנן אין די זמירות: "מכסא הכבוד חוצבה, לגור באָרְצָן ערבה", אַבער נישט מטיבעות?

אייז דער תירוץ, או דאָס וואָס פָּאָר משה רבינו אייז געוֹעַן שׁוּעַר די צורה פֿון דער מטיבע, אויז די כוונה דערפֿון, או משה האט זיך געוֹאנְדערט, ווי אַזְוַי קעַן מעַן מאָכָן אַ כוֹפֵר נְפֵשָׁׁׁת פֿון אַ מִטְבֵּעַ, פֿון אַ "גְּרִינְעָם הַוְּנְדָרְטָעָר"? מיט אַ בלעטעלָע וואָס הייסט "געלט", קעַן מעַן אַפְּקוּפַּן דעם אויבערשטער, דעם מלך מלכי המלכים?

"הראה לו הקב"ה מטיבע של אש מתחת כסא הכבוד". האט דער אויבערשטער איהם געוֹיזן "מִטְבֵּעַ שֶׁל אַשׁ מִתְחִיתַּת כְּסָא הַכְּבּוֹד", צו ווייזן, או דער ציל פֿון דעם מִתְחִיתַּת הַשְּׁקָל אַיז נישט דאָס געלט וואָס מ'גִיט, נאָר דאָס הָאָרֶץ פֿון אַ אַיד, וואָס דאָס אויז "חַזְוָה תְּהִת כְּסָא הַכְּבּוֹד", אֲאַיד אוֹאַל געַבַּן זיין הָאָרֶץ, זיין נְשָׁמָה פָּאָרְן בָּאַשְׁעַפְעַר. דאָס פָּאָרְלָאַנְגַּט דער אויבערשטער פֿון אַ אַיד. אויף אוֹאַ אָפָּן אויז "אתה עומד זוקף את ראשן".

דער חידושי הר"ם לויַבְט שְׂטָאָרְקָ דָּאָס וְאַרְטָן אָונָ ער זַיְן, אוּס אַיז מעַגְלִיךְ, אוּס ווּבָאַלְד אַיז יְעַנְעַ מִדְיָנָה האט מעַן מִקְיָם גְּעוֹעַן די מִזְוָה פֿון הַכְּנִסָּה אַוְרָחִים, האט מעַן דָּאָרְט גַּעֲקָעַנְט זַיְן אַזְאָ וְאַרְטָן.

זַיְן דער אוּר הַחַיִם הַקָּדוֹשׁ: "כִּי תְּשָׁא אֶת רַאֲשָׁׁׁן", אֵין שבת שְׂקָלִים, וְאַלְסְטוּ אַוְפְּהִיבִּין דעם קָאָפַּ.

בְּכָל דָּוֹר וְדָוֹר מִשָּׁה עוֹמֵד וְזַוקֵּף אֶת רַאֲשָׁׁן - יְעַדְן יַאֲרֵבְּ אַוְיפְּרָעָה דִּי קַעְפַּ פֿון כָּלְלַ יִשְׂרָאֵל דער "חידושי הר"ם" ז"ע פְּלַעַגְט זַיְקַעְפִּיעַרְן שבת שְׂקָלִים, בַּיְּ דִי וְוּרְטָעַר פֿון מִדְרָשָׁה תְּנַחְמָא (תשא, סימן ג') אוּס מִשָּׁה רבינו ע"ה האט געוֹאנְט צו דעם אוּבְּעַרְשְׁטָעַן: "שְׁמָא מִשְׁאָנִי מֵת אַיִן אַנְיַ נּוֹכֵר", ס'אייז מעַגְלִיךְ אוּס נָאָךְ מִיְּזַיְּן אַוְעַקְנִין פֿון דער וְוּלְטַ וְוּלְטַ אַיךְ מַעַר נִישְׁט דְּרַמְּאָנְטָן וְוּרָעָן, האט דער אוּבְּעַרְשְׁטָעַר אַיהם געוֹאנְטָן: "חַיְּךְ, כַּשְׁ שְׁאַתָּה עוֹמֵד עַכְשִׁיו וְנוֹתֵן לְהָם פְּרַשְׁתָּ שְׂקָלִים וְאַתָּה זַוקֵּף אֶת רַאֲשָׁן, כְּךָ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה שְׁקוּרָאֵין אַוְתָּה לִפְנֵי, כְּאֵילּוּ אַתָּה עוֹמֵד שֶׁבְּאַוְתָּה שָׁעה וְזַוקֵּף אֶת רַאֲשָׁן". פְּוֹנְקַטְוּ וְוּי דַו שְׁטִימִיסְט אַיצְטָן אָוֹן דַו גְּנִיסְט פָּאָר דִי אַיְדֵן דִי פְּרַשְׁתָּ פֿון שְׂקָלִים אָוֹן דַו הַיְּבִסְט אַוְיפְּרָעָה קַעְפַּ, אַזְוַי וְוּטַזְיַין יְעַדְעַם יְאָהָר וְוּעָן זַיְ וְוּלְעַן לִיְעַנְעַן דִי פְּרַשְׁתָּ פָּאָר מִיר, וְוּטַזְיַין גַּלְיַיךְ וְוּי דַו שְׁטִימִיסְט דֻּעְמָאָלָם דָּאָרְט אָוֹן דַו הַיְּבִסְט אַוְיפְּרָעָה קַעְפַּ".

דער מִדְרָשׁ זַיְן, "שָׁא לֹא נָאָמֵר, אַלְאַ תְּשָׁא", וּוּבָאַלְד עַם שְׁטִימִיסְט נִישְׁט אַין פְּסוֹק "שָׁא" אֶת רַאֲשָׁן, הַיְּבֵ אַוְיפְּרָעָה דִי קַעְפַּ פֿון מִדְרָשׁ קִינְדָּרָעָ, נָאָר עַם שְׁטִימִיסְט "תְּשָׁא", אֲלַשְׁׁׁן עַתִּיד, "דַו וְוּסְטַ אַוְפְּהִיבִּין", לְעַרְנַט דָּאָס אָנוֹן, אַזְיַין יְעַדְן דָו וְוּסְטַ דִּעְרֵ אַוְבְּעַרְשְׁטָעַר אַוְפְּהִיבִּין דִי קַעְפַּ פֿון אַידְישָׁע קִינְדָּרָע וְוּעָן זַיְ וְוּלְעַן לִיְעַנְעַן דִי פְּרַשְׁתָּ פֿון מִחְזִיתַּת הַשְּׁקָל.

אוּפְּ דַעַם וְוּרְטַ גַּעֲרַעַנְגַּט אֵין סְפִּרְתְּ הַזּוֹבָה (פְּרַשְׁתָּ שְׂקָלִים), אַזְיַין דִי וְוּרְטָעַר פֿון מִדְרָשׁ וְעַהָעָן מִיר, אֲזַי מַרְאָבָן אַ צַוְאָג אַזְיַין יְעַדְן דָו וְוּעָן אַיְדֵן לִיְעַנְעַן דִי פְּרַשְׁתָּ פֿון "כִּי תְּשָׁא אֶת רַאֲשָׁן" (פְּרַשְׁתָּ שְׂקָלִים), טוֹטַזְיַין מִשָּׁה רבינו אַוְפְּהִיבִּין זַיְעַרְעַעְעַר קַעְפַּ צּוֹם בָּאַשְׁעַפְעַר.

דער פרשא קוואלֶ – זיקעלֶ – שקלִים

אווי טייטשט דער "דָּבְרֵי יִשְׂרָאֵל" דעם פסוק (לה, כח) "וַצְפָה רַאשֵּׁה֙ וַחֲשַׁק אֹתָם", דער אויבערשטער וויל האבן פון אוונ דעם אנהויב ("ראשיהם"), אוון "וַחֲשַׁק אֹתָם", דעם חשך אוון גלומטעןיש, דאס פֿאָרְלָאנְגְט דער באַשְׁעַפְעַר פון אוונ, או מיר זאלן גלומטען צו איהם.

מחזית השקל בשקל הקודש - דערהיין אויך די
גשמיוט צו די קדושה

דער רבינו בחיה שרייבט (שמות ל, ג, ד"ה מחזית השקל בשקל הקודש) או דער מחזית השקל אויז מרמו אויפֿן גוף אוון דעם נפש, וואָס יעדעם איינע פון זי' אוין אַ הַעֲלֵפְט פון מענטיש. דער נפש ציהט דעם גוף, אַבער לְיִדְעָר זעהט מען אַמְּאָהָל אוּ דער גוף שלעפעט דעם נפש. דאס אוין דער עניין פון "מחזית השקל", אוין העלפט אוין דער גוף, אוון אוין העלפט אוין דער נפש.

מיר געפניען בי יעקב אבינו ע"ה, או ער האט געלערנט 14 יאר אין בית המדרש פון שם עבר, אוון 14 יאָהָר האט ער געארבעט פֿאָר לבן, יעקב האט מיט די עניין עולם הזה, מיטין גשמיוט, געדינט דעם אויבערשטער, פונקט ווי ווען ער האט עוסק געוווען אוין עניינים פון רוחניות.

זאנט דער רבינו בחיה, "מחזית השקל", אויך דער מחזית וואָס אוין דער גוף, דאָרָף זיין "בשקל הקודש". אויך די גשמיוט/דיגע זאנן זאלן אַריין אוין דער קדושה.

דער הייליגער טשאָרטקובער זצ"ל האט געטייטשט וואָס מיר זאנן "לִיחְדָּשׁ שֵׁם יְהָה בּוּהָה". מיר געפניען דעם שם יְהָה בּי גשמיוט/דיגע זאנן. אכיל"ה, שתיהה, ליג"ה, אוון דעם שם וְהָה געפניען מיר בּי רוחניות/דיגע זאנן: תורה, תשובה, אהנויב, דעם "מחזית".

מייט דעם קען מען בעסער פֿאָרְשְׁטִיִּין, וואָס דער "שפְתָ אַמְתָ" שרייבט (פרשת שקלים, שנה תרל"ג), או איז די היינטיגע צייטן אוּ שבְתָ שְׁקָלִים נָאָר החשובער ווי בזמנ הבית. וויבאָלֶד דער באַשְׁעַפְעַר זוכט דאָרָב בעיקר דאס הארץ פון אַ אַיד, די נרבת הלב, קומט אוים, או בזמנ הבית, ווען מהאט בפועל געגען דעם מחזית השקל, האט מען דאָרָב שווין אַרוּסְגָּעָבָן די נרבת, אַבער ווען אַ מענטיש שפירט אוּ ער קען נישט געבן, אווי ווי בזמנ הזה, וואָס מיר קענען נישט געבן דעם מחזית השקל נָאָר אַונְעָרָעָה הערצער גלומטען דערצו, אוּ די השתקוקות אַ סָּאָר שְׁטָאָרְקָעָר ווי בזמנ הבית, ווען עם אוּ געוווען די מצוה פון מחזית השקל.

פֿירְט אוים דער "שפְתָ אַמְתָ", או לויט דעם קומט אוים אוּ דער עניין פון "זוקָפָ רָאַשָּׁן של יִשְׂרָאֵל" אוּ אויך פֿיל שְׁטָאָרְקָעָר ווי בזמנ הבית".

וונתנו איש כופר נפשו - געב כָּאַטְשׁ דִּין הַעֲלֵפְט, דער אַיבְּרִיג ווועט דיַר שווין דער באַשְׁעַפְעַר געבן אוּן די פרשה פון מחזית השקל שקלים לייענען מיר (שמות ל, יב-יג) "וַנְתַּנוּ אִישׁ כּוֹפֶר נְפָשׁוֹ לְהָהּ וְגַוְיִם מִחְזִיתָה הַשְּׁקֵל תְּרוּמָה לְהָהּ". טייטשט דער "יִתְבּוּ לְבָבָן", "אִישׁ אַיִזְמָרְמוֹ אַזְוַיְבָּרְעָדָר מַעֲנְטָשׁ ווועט זאנן, "אַיְדָה בֵּין דָּאָרָבָן אַ מענטיש, נישט אַ מְלָאָךְ". זאנט דער אויבערשטער, וויסטו פֿאָרוּאָס דו דְּאָרְפְּסָטָה אַבְּנָן אַ כּוֹפֶר נְפָשׁ? וויל דו דְּאָרְפְּסָט כָּאַטְשׁ אַנְהִיבָּן, גַּיבָּאָר מִחְזִיתָה הַשְּׁקֵל", דער אַנְהִיבָּן, די ערשות העלפט אוּ ער עיקר. ווען דעם גיט מען אַ מחזית השקל, וויל דאס אוּן ענטפער אויף די טענה פון מענטיש "אַיְדָה בֵּין דָּאָרָבָן אַ מענטיש, נישט אַ מְלָאָךְ". דער אויבערשטער פֿאָרְלָאנְגְט פון אַ מענטיש נָאָר דעם אַנְהִיבָּן, דעם "מחזית".

טו. דער "שפְתָ אַמְתָ" שרייבט דאס לשון: "מָה שָׁאָמְרוּ חֹזֶל שְׁפָרְשָׁתָ שְׁקָלִים עַתָּה אַעֲפָ שָׁאַיְן קְרָבוֹן, נְרָאָה כִּי הַנְּדִיבּוֹת מַתְקָבֵל כֻּמוֹ אֶזְזֶל, אֲזֶה דִּי נְדִיבּוֹת ווּעָרְטָ אַנְגָּעָנוּמָעָן פּוֹנְקָט ווי דעמאָלָס, אוון צום סוף פֿירְט ער אויס, אוּ עַס אַיְזָן אַ נָּאָר אַ סָּאָר גְּרָעָסָעָר: "וְזֹה הַנְּדִיבּוֹת יְשָׁה גַּם עַתָּה, וְאָפָשָׁר יוֹתָר, עַיִ" שְׁמַשְׁתּוּקְקִין לנְדָב להשי"ת כבראשונה".

דער פרשא קוואלַ - זיקהָלַ - שקלְים

אנגענומען אין הימל. יעדעם ברעקלע וואָס אַ מענטש האָלט זיך איין, נײַט אַרײַן אין דעם "כִּיּוֹר" וואָס אַיז מְרֻמָּא אוֹיפֶּז בִּיהְצָר, אָונַ וְעוֹן דעם האָט עַם נִישְׁתַּגְּהָאָט אַ שִׁיעָר.

כל העובר על הפקודים - דער מְחַצֵּית הַשְּׁקָל וְוַיַּזֶּת אוֹיפֶּז אַחדות

דער אלשיך הקדוש ברעננט פון הגהָק רבִי שלמה אלקבץ ז"ע, אַז מְחַצֵּית הַשְּׁקָל אַיז מְרֻמָּא אוֹיפֶּז אַחדות, ווַיַּלְיַעֲדָר מענטש אלַיַּין, אָן אַ צוּוּיטָן, אַיז נָאָר אַ העלפְּט.

אַזוי טיימישן די סְפָהָק די ווערטער פון דער משנה (שקלם פ"א ה"א) "בְּאֶחָד בְּאֶדְרָמְשָׁמְעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכְּלָאוֹם". אַודָּאָר דָּאָרָפֶּעֶן זיך מען זיך מתחבר זיין מיט אַנדערע אַידָּן, אַבעָר מען דָּאָרָפֶּעֶן זעהָן אַז דער חַבְּרַן זָאָל נִשְׁתַּגְּהָאָט זָיַּן כלאים ח"ג.

כי תשא את ראש - זיך אויפֿהיבָּן אָונַ נְתַעַלָּה וְוַעֲרוֹן אַין דעם הייליגָן טאג פון שבת

יעדען שבת הייבט אוֹיפֶּז דער אוֹיבְּעַרְשְׁטָעֵר די אַידְיַעַן קִינְדָּרָעֵר, ווַיַּלְיַעֲדָר חִידּוֹשֵׁי הַרְּיָ"ם זַעַל וְאַגְּטָן (אין ספר החותה) אוֹיפֶּז פְּסוֹק "כִּי תְשָׁא אֶת רָאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וּנוּ. דער פְּסוֹק וְאַגְּט בְּלַש׊ׁוֹן ייחיד: "רָאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", נִשְׁתַּמַּט "רָאשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". דער רְמֹז אַין דעם אַיז, ווַיַּלְיַעֲדָר די אַותְּחוֹת וְוָאָס קְוֹמָעָן נָאָר "רָאשׁ", זענען "שְׁבָתָה" (נָאָר אַרְאֵי דער שָׁ, נָאָר דער אַרְאֵי אַז דער בָּ' אָונַ נָאָר דער שָׁ אַז דער תָּ). אַזוי גַּעֲפְּנָעָן מִיר בַּיְ דַּי כְּלֵי המשכן, אַז די אַיְינְצִיגָּעָן כְּלֵי וְוָאָס האָט נִשְׁתַּגְּהָאָט אַ שִׁיעָר, אַז גַּעֲוָעָן דער בַּיּוֹר.

דער אַרְיַזְּלַ וְאַגְּטָן, אַז די צוּוּי קְרוּינָעָן וְוָאָס די אַידָּן האָבָן בְּאַקְוּמָעָן וְעוּן וְיַיְהָבָן גַּעֲזָאנָט "נָעֲשָׂה וְנָשְׁמָעָ", זענען צוֹגָעָנוּמָעָן גַּעֲוָאָרָן פון זַי וְעוּן וְיַיְהָבָן גַּעֲמָאָכָט דעם עַגְּלָה. יעדען שבת גַּיט משה רבינו צוֹרִיק די צוּוּי קְרוּינָעָן פְּאָר יעַדְן אַיד.

דָּאָס אַיז דער רְמֹז "כִּי תְשָׁא אֶת רָאשׁ" - וְעוֹן דַּו וְוַעֲסָט אוֹיפֿהְיָבָּן דעם רָאשׁ, וְוָאָס "שְׁבָתָה" אַיז

מצוֹ"ה, עֲבוֹדָה. בַּיְ תורה ומְצֹוֹת פָּאַרְשְׁטִיטִיט מעַן אַז מעַן דִּינְט דעם אוֹיבְּעַרְשְׁטָעֵן דְּעַרְמִיט, אַבעָר בַּיְ גַּשְׁמִוֹתְדִּיגָע זַאֲכָן, אַיז אַסְאָךְ שְׁוּעָרָר. אוֹיפֶּז דעם זַאֲגָן מְורָ "לִיְהָד שְׁמָה בַּוְּהָה", וְעוֹן דַּו בַּיִּטְעָסָק אַז גַּשְׁמִוֹתְדִּיגָע זַאֲכָן, זַאֲלְסָטוּ אוֹיךְ דִּינְעָן דעם באַשְׁעָפָעֵר מִיטָּרָהן (וכ"ב גם בכאר מים חיים פ' עקב).

מחצית השקל - אַפְּיִי מִיט אַ קלִיּוֹן בִּיסְל שְׁבִירָת הַיּוֹרָה

די בעלי התוספות זַאֲגָן אוֹיפֶּז פְּסוֹק (שמות ל, יב) "וְנַחֲנוּ אִישׁ כּוֹפֶר נְפָשׁוֹ לְהָבִפְקוּד אֶתְהֶם", זַאֲגָן די חז"ל (תנ"ה מְאַבְּהַלְוָה פ"ז) "נַתְקַשֵּׁה מְשָׁה בְּצָרָת הַמְּטָבָע" וכו'. משה האָט זיך גַּעֲפָלָאנְט אַוְיפֶּז די צוֹרָה פון די מְטָבָע. וְוָאָס אַיז גַּעֲוָעָן אַזוי שְׁוּעָר פָּאַר משה צוֹ פָּאַרְשְׁטִין די צוֹרָה פון די מְטָבָע?

זַאֲגָן די בעלי התוספות, אַז משה האָט זיך גַּעֲוָאַנְדָעָרְט וְיוֹ אַזוי קָעָן זַיְן אַכְפָּרָה אַוְיפֶּז אַזְעָאָגְוִיסְן חַטָּא וְיוַי דָעַר עַגְּלָה וְוָאָס די אַידָן האָבָן גַּעֲמָאָכָט, וְוָאָס אַיז די גַּרְעַסְטָעָר מְרִידָה אַיז באַשְׁעָפָעֵר כְּבִיכָּלָ?

אוֹיפֶּז דעם האָט דער אוֹיבְּעַרְשְׁטָעֵר גַּעֲהִיסָּן בְּרַעְנָעָן אַ "מְחַצֵּית הַשְּׁקָל", צוֹ לְעַרְנָעָן, אַז מְקָעָן אַיבְּעַרְבָּעָטָן דעם באַשְׁעָפָעֵר אַפְּיִי מִיט אַ "מְחַצֵּית".

אַזוי גַּעֲפְּנָעָן מִיר בַּיְ דַּי כְּלֵי המשכן, אַז די אַיְינְצִיגָּעָן כְּלֵי וְוָאָס האָט נִשְׁתַּגְּהָאָט אַ שִׁיעָר, אַז גַּעֲוָעָן דער בַּיּוֹר.

הַאָבָן צְדִיקִים גַּעֲזָאנְט אַוְיפֶּז דעם, אַז דָּאָס אַיז דְּעַרְפָּאָר וְוַיַּלְיַעֲדָר בַּיּוֹר אַיז דָּאָק גַּעֲקָומָעָן פון די "מְרָאֹת הַצּוֹבָאָת" פון די נְשִׁים, וְוָאָס האָבָן גַּעֲשָׁחָתְן זַיְעָר יִצְרָאָרָה (וְיוַי די חז"ל זַאֲגָן). אוֹיפֶּז בִּיהְצָר הַיּוֹרָה, אַיז נִשְׁתַּמְאָךְ קַיְיָן שִׁיעָר. יעדעם ברעקל וְוָאָס דער מְעַנְטָשׁ טּוֹט צוֹ שַׁחַתְּן זַיְן יִצְרָאָר, וְוַעֲרָט

דער פֿרְשָׁה קְוֹזָאַלְ – זַיְהָלְ – שְׂקָלִים

ליויט דעם זאגט דער חידושי הר"ם מורה/דיגע ווערטער, די מצוה פון שבת האט דאך דער אובייערטער אלײַן מקיים געווען, ווי דער פֿסּוֹק ואָנט (שםות לא, ז) "וביום השבעי שבת וינפּשֶׁ", קומט אויס אָז אַינְגָעַר וואָס הוט שבת, ווערט אין איהם נטהער די קדושה פון באַשעפֿער
אלײַן כְּבִיכּוֹ!

הרה"ק רבִ העניך אלְכָנְדְרֵעֶר זצ"ל האט געטימיטשט די ווערטער וואָס מיר זינגען אין זמירות ליל שב"ק: "כל מקדש שביעי בראיו ל', כל שומר שבת קודש כדת מחללו, שכרו הרבה מאָר על פי פֿעלָו". פרעוגט ער, די ווערטער "שכרו הרבה מאָר על פי פֿעלָו" גייען אַרְוִיף אַוְיפּ דעם וואָס מִזְאַגְטַּן" כל שומר שבת קודש כדת מחללו", אַבער וואָס פֿאַרְאָא שכר באַקּומְטַ דער "כל מקדש שביעי בראיו ל'?

האָט הַרְהָקָ רבִ העניך געוֹאנְטַ, "כל שומר שבת קודש כדת מחללו", אָז ער הייט אָפּ הלכות שבת, וועט ער אַוְודָאַי באַקּומְעַן אָ גְּרוּסָן שכר דערפֿאָר ("שכְרָוָה הרבה מאָר"), אַבער פֿאַרְאָן הייליגן דעם שבת "בראיו ל'", אָז אָיד זאָפְטַ אַין אין זיך די קדושה פון שבת, ער אָיז דבוק אַין שבת, שבת שמאָ דקְודָשָׁא ברְיךָ הוּא", אָז אַינְגָעַר ווערט בכְּכָל אַיִינְסָמִיטְן אַוְיבְּעַרטְשְׁטָעַן, פֿעהַלְטַ אַיהם נישט אויס דער שכר פֿאָר שמיירת שבת.

אָיז דאָך אַוְודָאַי שבת שקלים, ווען עם אָיז די בחינה פון "כִּי תְשַׁא אֶת רָאֵשָׁ", וואָס אָיז מרמו אַוְיפּ שבת, אָונְ עַס אָיז דאָך די בחינה פון "עומֶד וּזְקִיףַ אֶת רָאֵשָׁ", בַּיִם לִיְעַנְעַן פרשָׁת שקלים, דָאָרַפְטַ מַעַן זַעֲהָן אָז די בחינה זאָל בלְיַיכְן בַּיִם אָונְ.

מַקְעַן זַעֲהָן אָ כּוֹנוֹה אַין די ווערטער פון דער גְּמָרָא (שבת קִיחָ). "כָּל הַמְעֻגָּג אֶת הַשְּׁבָתָה

די אַוְתִּיות נָאָך "רָאֵשָׁ", צוֹ לְעַרְנַעַן אָז יָעַדְן שבת קְדוּשָׁ וּוּרְעַן די קְעַפְטַ פָּוֹן אַידִישָׁ קִינְדָּעָר אַוְיפְּגָעָהוּבָן, דָוְרָק דַעַם וואָס זַיִן באַקּוּמְעַן צְוִיקָה די צְוּוִיָּי קְרַוְיָנְעַן וואָס זַיִן האָבָן גַּעַמְאָכְטַ דַעַם עַגְלָ.

דער "דְּבָרִי שְׁמוֹאֵל" ברענוגט אין נָאָמָעַן פָּוֹן זַוְהָר הַקְּדוּשָׁ, אָ מִשְׁלָ, אָ מעַנְטְּשָׁ קְוֹמָט צְוִין גּוֹטָן פְּרִיְינְטַ, אָונְ טָוָט גּוֹטָס מִיטַ אַיִּהָם, אָונְ שְׁפַעְטָעָר וּוּזִימְטַ עַר אַיִּהָם: "נוֹ!", ווי אַיְנָעַר זַעֲמַט, "וְוָאָס גִּסְמָטוֹ מִיר צְוִיקָה דַעְרַפְּאָר?".

דער נִמְשָׁל: עַס קְוֹמָט שבת, הַיְבָכְטַ דַעַר רְבָנוֹ שְׁלַוְלָם אַוְיפּ די קְעַפְטַ פָּוֹן אַידִישָׁ קִינְדָּעָר, אָונְ וואָס באַצְּאָהָלָן זַיִן דַעְרַפְּאָר?

די חֹזֶל זַעֲמַן (שבת י): אָז דער אַוְיבְּעַרטְשְׁטָעַר האָט גַּעַזְאַגְטַּן צְוִי מִשְׁהָ רְבִינוּ עַ"ה, "מְתַחְנֵה טּוֹבָה יִשְׁלַי בְּבֵית גְּנוּיָה וּשְׁבָתָה שְׁמָה, לְךָ וּהְוֹדִיעָם". זַעֲמַט דַעַר חִידְוָשִׁי הר"ם זצ"ל: "וְהַוְדִיעָם" אָיז אָ לשׁוֹן עַתִּיד, דוּ זַאֲלָסְטַ וּיְמוּדִיעָ וּזְיִין. דָאָס קְוֹמָט מַרְמוֹן צְוִין זַיִן, אָז יָעַדְן עַרְבָּה שבת, נָאָמָן צְוִי שבת, גִּיְעַט מִשְׁהָ רְבִינוֹ צְוִי יְעַדְן אִיד, אָונְ אָיז אַיִּהָם מַדְעִיעָ אָז הַיְנִטְמָ אָז שְׁבָתָה קְדוּשָׁ. מִשְׁהָ "קְלָאָפְטַ אַיִן הַאֲרָצָה" פָּוֹן אַידִישָׁ קִינְדָּעָר, אָז עַס קְוֹמָט שבת, אָונְ וּוּגָן דַעַם פִּילְטַ יְעַדְעַר אִיד די קְדוּשָׁה פָּוֹן שבת, וּוּגָן דַעַר שבת קְוֹמָט אַרְיִין.

אוּיךְ בְּרַעְנָגְטַ דַעַר חִידְוָשִׁי הר"ם, וואָס דַעַר "מְדָרְשָׁ שְׁמוֹאֵל" שְׁרִיבְיכְטַ, אָז דַעַר אַרְיָה"ק האָט אַיִּהָם גַּעַזְאַגְטַּן, נָאָךְ דַעַם וויּוּרְעַה האָט מקְיִים גַּעַוְועַן מִצּוֹת פְּרִיּוֹן שְׁבוּסִים, אָז עַס אָיז אַיִּהָם נְהַעַר גַּעַוְאָרָן די נְשָׁמָה פָּוֹן רְבִי פְּנָהָם בְּן יַעֲיר, וואָס עַר האָט עַסְקַע גַּעַוְועַן אַיִן פְּרִיּוֹן שְׁבוּסִים. וּוּגָן אִיד טָוָט אָ מִצּוֹה, ווערט נְהַעַר אַיִּהָם די נְשָׁמָה פָּוֹן אָז צְדִיקָה, אַדְעָר אָתְנָא, וואָס האָט פְּרִיהָעָר גַּעַטְוָהָן די וּלְבָעָר מִצּוֹה.

דער פרשַׁה קוואָלַ – זַיְהָלַ – שַׂקְלִים

נוחליין לו נחלה בל' מצרים". די "גרעניז" פון שבת שבת קודש גיט אָוועק, פֿאָרְבְּלִיבְטַ נָאָך בֵּי אַיָּה אַיְזָמָזָאָי שבת. איינער וואָס אַיְזָמָזָאָי מענג דעם שבת די קדושה פון שבת". עם פֿאָרְבְּלִיבְטַ בֵּי אַיָּה אַזָּוִי גַּעֲהָרִיג, אַיְזָזָה אֹזְמָגִיט אַיָּה דִּי קָדוֹשָׁה נָחָלָת עַולְם. עַם וּוּנְדָט זִיךְ אָבָעָר וּזְאוּיְזָמָקָאָכְט פִּון שבת "אָן אָגְרָעַנִּיז", מָזָאָי שבת, וּוּעָן דָּעָר זִיךְ אָנִי דָּעָם.

טז. די משנה זאגט (וימא ל) חמיש טבילותות ועשרה קידושים טובל כהן גדול ומקדש בו ביום. אין יומ כיפור, האט דער כהן גדול זיך געטובליט אין מקוה צעהן מאהיל, און געמאכט צעהן קידושים. יעדע טבילה האט געהאָט צוּויִ קִדּוּשִׁין - אַיִּין קִדּוּשׁ אָוִיפָּן אָוִיסְטוּהָן די בְּגָדִים, אַוְן דָּעָר צוּוִיטָעָר קִדּוּשׁ אָוִיפָּן אָנְטוּהָן די אַנְדָּעָרָעָ קְלִיְּדָעָר, וּוַיְיל עַר האט דָּאָר גַּעֲבִיטָן זִינְעָר קְלִיְּדָעָר פִּון בְּגָדִי זָהָב צו בְּגָדִי לְבָן צו בְּגָדִי זָהָב.

לפי זה דאָרָף מען פֿאָרְשְׁטִיִּין, נָאָך די לעצטער טבילה האט דער כהן גדול שוין אַנְגָּעָטוּהָן די פְּשָׁוֶט'עָ קְלִיְּדָעָר, אוּבָזָוִי, פֿאָרוֹאָס האט עַר גַּעֲדָאָרְפַּט צוּויִ קִדּוּשִׁין בֵּי די לעצטער טבילה? נָאָך דער לעצטער קִדּוּשׁ אַיְזָגָעוּן, אֹז די קָדוֹשָׁה זָאָל פֿאָרְבְּלִיבָן אָוִיפָּן גַּאנְצָן יָאָהָר.

צובר נייחן להשיג!

נערך ונלקט
מהותם תוכנו
דברי שיחותיו של
מורינזו האה"ץ
רבי אברהם אלימלך
בידרמן שליט"א

הപצה: היכלי תורה
1800-22-55-66

ניתן להשיג בכל חנויות הספרים